184.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 185 (8710)
АВГУСТЫН 7
ЧЕТВЕРГ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Д. Эйзенхауэртэ, Г. Макмилланда, Ш. де Голльдо Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэг

...н, Дунда Зүүн зүгтэ США, ...ин интервенци хэжэ байһан-...шарамдуулан, США-гэй Пре-... Д. Эйзенхауэртэ, Великоб-...ин Премьер-Министр Г. Мак-...нда, Франциин Министрнүүдэй ...эй Түрүүлэгшэ Ш. де Голль-... СССР-эй Министрнүүдэй Сове-... Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев ха-...й бэшэг августын 5-да эль-...э.

...н агууехэ гүрэнэй—СССР-эй, ...гэй, Англиин, Франциин, Ин-... правительствонуудые толгой-...онорой зүблөө ООН-эй гене-...а секретарь Хаммаршельдын ...далгатайгаар зарлаха тухай ...скэ дурадхалые хүлеэн аба-... гэжэ США-гэй Президентын-... Великобританиин Премьер-...стр Г. Макмилланайшье тоо-... шадаагүй байһанииe шанал-...айһанаа США-гэй Президент ...зенхауэрэй бэшэгтэ харюуса-... Н. С. Хрущев элишэлэн мэ-...эн байна. Иимэ эрхэ байда-...охёолдоод байхада Дүтын бо-... Дунда Зүүн зүгтэ эб найрам-...аршалан хамгаалха, бэхижүүл-...рилгоор саашадаа оролдолго ...ха шухала гэжэ Советскэ пра-...ьствын тооложо байһые Н. С. ...ев онсолон тэмдэглээ. Ээрхэг ...хэй ябуулгые зайсуулха шу-... хэмжээнүүдые түргэнөөр абаха ...гоор Советскэ Союзай прави-...во хадаа Ливанһаа США-гэй ...үдые, Иорданиһаа Великоб-...иин сэрэгүүдые гаргаха тухай ...ал зүбшэн хэлсэхын тулада ...альна Ассамблейн онсо ...тай сесси зарлаха эрилтэ хэ-..., ООН-дохи өөрынгөө түлөө-...дэ заабари үгөө.

..., багашье гүрэнүүдэй түлөө-...һэн Генеральна Ассамблей ... энэ асуудалые хаража үзэл-... ША Англи хоёрой ябуулгаһаа ...жалан Дүтын болон Дунда ... зүгтэ тохёолдоһон дайнэй ...ые усадхаха зам олохо аргатай ...охо, энэ район тушаа һанаа зо-...гүй болгохо гэжэ Советскэ пра-...ьство найдана гээд бэшэг соо ...дана.

...рэнэй дээдэ зэргэтэй ажал-...лагшадай зүблөө зарлаха ту-... асуудалда тогтон хэлэхэдээ, ... Хрущев нигэжэ мэдүүлээ: ур-...ээнь манай дурадхаһан состав-...аар зарлагдаһан дээдэ зэргэтэ-... зүблөөн тэрээндэ хабаадагша-... бултанай оролдобол «хүйтэн ... усадхаха арга зам олгохо, ... сэрэгэй һүжэрэн дэлгэрхые ар-...й болгохо гэжэ бидэнэр этигэ-...и. Эгээн дээдэ зэргэтэнэй зүб-... түргэнөөр зарлабал бүхы ехэ, ...шье гүрэнүүдэй аша туһада ...алдаха байна гэжэ Н. С. Хру-... заагаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев нигэжэ тэмдэглээ. ООН-эй Аюулгүйн Совет мүнөөнэйнгөө хэбээр байхадаа, үнэндөө США-гэй баалалтаар ябуулга хэдэг, олонхидоо НАТО-до, Багдадска хэлсээндэ, СЕАТО-до ородог оронуудай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитет болошоно гээшэ, энээндэ агууехэ Хитадай Арадай Республикын хуулита түлөөлэгшын һуурииe политическэ талаараа урагшагүйдэн хосорһон Чан Кай-шиин түлөөлэгшэ эзэлжэ байдаг. Тиимэ болохолоороо, Аюулгүйн Совет үнэндөө тэнхээгээ алдажа, Америкын Холбоото Штадуудай дура хүсэлһөө дулдыданги бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгада бодотоор туһалжа шадахаар ямаршье шиидхэбэри гаргажа шадахаяа мүнөө болишоод байна.

Арадай Хитадые хэрэгсээнгүй газаашалха гэһэн политика бодолгүй ябадал болоно. Аюулгүйн Совет болон ООН хадаа КНР-эй хабаадалгагүй һаа, энэ организациин Уставай эрилтын ёһоор эб найрамдал аршалан хамгаалха, амгалан тайбан байдал хангаха хүсэд үрэ ехэтэй орган боложо шадахагүй гэжэ Д. Эйзенхауэртэ эльгээһэн бэшэг соогоо Советскэ правительствые толгойлогшо онсолон тэмдэглэбэ.

Ливанда американска сэрэгүүдые, Иорданида английска сэрэгүүдые оруулһан ушарые сэхээр хэгдэһэн ээрхэг түримхэй ябуулга гээшэ гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ тон зүбөөр тоологдоно гээд Н. С. Хрущев тэмдэглэбэ. Ливанда аюултай ямаршьеб ээрхэг түримхэй ябуулга далдаар хэгдэнэ гэһэн баталамжануудай худал хуурмаг байһые ООН-эй ажаглагшадай хоёр элидхэл элишэлэн харуулаа. Теэд хахалан шиидхэгшын, судьягай үүргые США-гэй правительствын ямар эрхэеэ хэрэглэн бэедээ даажа абаһыень, Ливанда хаанаһаашьеб ээрхэг түримхэй ябуулга далдаар хэгдэнэ гэжэ баталан хэлэдэгыень бидэнэр ойлгожо яданабди гэжэ Н. С. Хрущев зааһан байна.

Хаанаһаашьеб нюуса далдаар ээрхэг түримхэй ябуулга хэгдэнэ гэжэ США-гэй президентын хэлэһэниинь ямаршье үндэһэ баримтагүй, энэ хэлээшэнь Дүтын болон Дунда Зүүн зүгтэ США Англи хоёрой үнэхөөрөө хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые далдална гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци, тэрэнэй Аюулгүйн Совет уласхоорондын шухала орган болоно, тэдэнэр арадуудай эб найрамдалда дуратай хүсэл эрмэлзэлгые мэдүүлэн харуулдаг байха ёһотой. Гэбэшье, США-гэй правительство өөрынгөө ээрхы һуури эзэлдэг сэрэгэй бүлэгүүдтэ хабаададаг оронуудай түлөөлэгшэдөөр дамжуулан Аюулгүйн Соведые өөһэдынгөө аша туһада зорюута хэрэглэдэг байна. Аюулгүйн Совет мүнөөнэйнгөө хэбээр байбал, Дүтын болон Дунда Зүүн зүгтэхи байдал тухай асуудалаар үнэн зүб тобшололнуудые хэжэ шадахагүй гэжэ Н. С. Хрущев заагаа.

Дүтын болон Дунда Зүүн зүгтэхи байдал тухай тогтон хэлэхэдээ, энэ райондохи шанга байдалай улам үргэдэн хурсадаха аюул зайсуулагдаагүй, Ирагай Республикын болон бусад араб гүрэнүүдэй амгалан байдал хангагдаагүй гэжэ Советскэ правительствые толгойлогшо зааба. Ливанһаа болон Иорданиһаа интервентнүүдэй сэрэгүүд мүнөө хүрэтэр гаргагдаагүй байһаар. Эдэ нютагуудта хариин оронуудай шэнэ сэрэгүүд ерэжэ байна. Багдадска хэлсээндэ хабаададаг оронууд сэрэгэй шэнэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлнэ гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

Бүхы ороной гүрэнэй ажалябуулагшадай хоорондохи холбоо барисаа али болохоор хүгжөөхэ хэрэгтэй гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Иимэ холбоо барисаа тогтоохо гээшэ онсо ехэ удхашанартай гэжэ бидэнэр тоолонобди гээд Н. С. Хрущев мэдүүлһэн байна.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн онсо яаралтай сесси зарлаха тухай дурадхалые США-гэй правительство дэмжэхэ бээз гэжэ найдажа байһанаа Н. С. Хрущев Д. Эйзенхауэртэ эльгээһэн бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ элишэлэн мэдүүлээ. Энэ хадаа түгшүүрилтэ шанга байдалые һулаарyулха хэрэгтэ һайн алхам боложо үгэхэ, дээдэ зэргэтэнэй уулзалгые түргэдхэхэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо байна бшуу.

Великобританиин Премьер-Министр Макмилланда, Французска Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ш. де Голльдо эльгээһэн бэшэгүүд соогоо ООН-эй Генеральна Ассамблейн онсо яаралтай сесси зарлаха гэһэн Советскэ правительствын дурадхал тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев мэдээсэһэн байна.

Советскэ дурадхалые Великобританиин, Франциин правительствонууд дэмжэхэ бээз гэжэ найдажа байһаниинь эдэ бэшэгүүд соо элишэлэн мэдүүлэглээ.

(ТАСС).

Владимир Владимирович Маяковскидо зорюулагдаһан памятник июлиин 29-дэ Москвада баяр ёһололой оршон байдалда нээгдээ. Тус памятнигые скульптор А. Кибальников бүтээгээ юм.
Зураг дээрэ: Владимир Маяковскиин памятнигые хүн зон хаража байна.

ТАСС-эй фотохронико.

БАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр А. З. Янгутовада Бурядай АССР-эй һургуулиин габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо тухай

Арадай гэгээрэлэй органуудта үни удаан эрхим һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, мүн республикада хүдэлхэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ талаар габьяатай байһыень тэмдэглэн, советско-партийна һургуулида ород хэлэ, литература заадаг багша нүхэр **Янгутова Анна Захаровнада** Бурядай АССР-эй һургуулиин габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо.

БАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан, 1958 оной августын 2.

БАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Н. С. Кузнецкидэ Бурядай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо тухай

Республикада хүдэлхэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө, мүн соёл культурын эмхи зургаануудта үни удаан хүдэлһэнэйнь түлөө советскэ-партийна һургуулида КПСС-эй түүхэ заадаг багша нүхэр **Кузнецкий Наум Самуиловичта** Бурядай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо.

БАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан, 1958 оной августын 2.

Нэгэшье үдэрөөр оройтонгүй, таряагаа амяарлан хадажа захалая!

Амяарлан хуряалга эхилээ

БИЧУРА (Телефоноор абтаба). Аймагай колхозууд болон совхозой үрэжэл ехэтэй полинууд дээрэ хаягдаһан таряан энэ жэлдэ урда урдынхидаа орходоо бүришье һайнаар ургаба.

Эдэ үдэрнүүдтэ хура бороотойшье байгаа һаань, таряан һайнаар эдеэшэжэ, аймагай колхозууд амяарлан хуряалгадаа ороһоор хэды хоноо. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд 2 үдэрэй туршада 100 гаран гектарай таряа лафетнэ жаткаар хадаба. Энэ колхозой поли дээрэ ургаһан таряан томо томо колостой аад, бүришье һайнаар эдеэшээ. Тиимэһээ колхозой гэшүүд бүхы тарялангайнгаа 80 процентые амяарлан хуряажа, гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер ургаса абахабди гэжэ мэдүүлээд, гүрэндөө түсэбһөө гадуур 1800 пүүд таряа худалдахабди гэһэн уялга абаба. Калининайхид хэлэһэндээ хүрэхын түлөө 4 лафетнэ жатка һайнаар заһабарилаад, мүнөө поли дээрээ хүдэлгэжэ байна.

Тиихэдэ Мэргэнтэ нютагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид таряагаа амяарлан хуряажа эхилээ. Мүн бусадшье колхозууд мүнөөдэрһөө хойшо хуряалгадаа жэгдэрэн оробо.

В. Большаков.

Дутуу дундануудынь олон

Мүнөө жэлдэ Мухаршэбэрэй аймагай таряанай ургаса нёдондонойхиһоо дутуугүй һайн. Тарялан дээгүүр ябахада хаа хаанагүй таряан сэсэгээ гүбижэ, һүн эдеэгээ хүсэжэ байнхай. Намарай хара таряан хэдэхэн хоногһоо үнгэрхэгүй, хадагдажа эхилхээр болохонь. Колхозуудай өөһэдынгөө комбайн, машинаар хуряалгаяа хэхэ сагынь ойртожол байна.

Эндэхи «Коммунизм» колхоз ороохо таряа ехээр таринхай. Артельдэ бүхыдөө 3400 шахуу гектар ороохо таряан хуряагдаха юм. Мүнөө техникэ зэмсэгээршье олонтой болонхой. Хамта «С-6» маркын 12 комбайн, нэгэ самоходно комбайн, 13 подборщик, 2 лафетнэ жатка, 6 лафет тоологдоно. Эдэ зэбсэгүүдынь һаадгүйгөөр ажаллабал, колхоз хуряалгынгаа хүдэлмэрииe 15 хоног соо дүүргэхэ юм.

Теэд колхоз хуряалгынгаа эдэ зэр зэмсэгүүдые хэр бэлэн болгооб? Комбайнуудайнь заримань бэлэн болохоншье болоо, үгыншье үгы. Комбайнер нүхэр Григорий Челночковой даажа абаһан 13-дахи номерой «С-6» комбайн хүсэд һайнаар бэлдэгдэнхэй. Тэрэ хажуурайнгаа эрые тоһодожо һуулгаад, шэнэ полотно табяад, мотороо һайса туршажа үзөөд байна. Мүн 2,9-дэхи номерой «С-6» комбайнууд муу бэшээр заһабарилагданхай. Гэбэшье, зарим комбайнууд хуряалгада гарахаар бэлэн бэшэ. Жэшээнь, комбайнер нүхэр Иван Федоровай «С-6» маркын 10-дахи номерой комбайнын солоомо шэрэдэг агрегат заһагдаагүй байшоо. Хажуурынь халуун намарһаа тоһодогдоогүй, жэбэдэ эдюулжэ байна. 7-дохи номерой «С-6» комбайн баһал мүртэй заһабарилгада ороогүй, олон деталь, узелнууд сэбэрлэгдэжэ тоһодогдоогүй, моторыншье муугаар заһабарилагдаһан байна. Гадна, РТС-эй харшаһаа колхоздо ерэтэрээ хедерынь харгыдаа мултаржа һандаршоо.

Иимэ дутагдалнуудые тоолохо болоо һаа бүришье олон юм. Гол дутагдалнуудынь хэлэхэдэ, зарим комбайнуудай рама, торхонууд гагнуурида орохоор байна. Олон комбайнернууд хажуурнуудаа тоһодожо һуулгаагүй, жэбэдэ эдюулжэ, муудхажа байна. Тиихэдэ оройдоошье заһабарилгада ороогүй комбайнууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, 3-дахи номерой «С-6» комбайн нёдондо намар хуряалгын дүүрэхэдэ ямар һэм, тэрэл зангаараа хэбтэнэ.

— Энэ комбайнмни РТС-эй мастерской соо хэды саг соо хэбтээд, ямаршье заһабарилгада ороогүй юм,—гэжэ комбайнер нүхэр Василий Жираков хэлэнэ.

Комбайнуудые заһабарилаабди гэжэ Гашейн РТС-эйхид колхозһоо мүнгэ зөөри түлүүлжэ абабашье, энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаһан байха юм. Комбайнуудай муугаар заһабарилагдажа байһаниие РТС-эй главна инженер нүхэр Ткачев мэдэжэ байгаад, ямаршье хэмжээ абаагүй байна. Колхозой техникэ юм гээд бага зэргэ заһабарилаад, мастерскойһоо түргөөр түлхихын арга хээ гээшэ гү? Мүнөө РТС-эйхид эдэ дутагдалнуудаа дары усадхаха ёһотой.

Хуряалгын эхилэмсээр «С-4» маркын самоходно комбайн шухала хэрэгтэй болохо юм. Юуб гэхэдэ, энэ комбайнаар түрүүшын мүрнүүдые гаргадаг бшуу. Колхоздо иимэ комбайн оройдоол нэгэн. Теэд тэдэндэнь ажаллахаар дүршэлтэй комбайнер табигдаагүй, машинань заһабарилга ехэтэй байна.

Колхозой правлени хүдэлмэриингөө түсэбые табяадүй байһаар. Хаана, ямар полидо амяарлан хуряалга хэгдэхэб гэжэ эртээнһээ түсэблэхээр байгаа. Гадна, комбайнда ажаллаха хүнүүд булта томилогдоогүй байна. Комбайнернууд хүсэд бии юм. Теэд заримуудынь РТС-тэ ажаллажа байна. Штурвальнаар ажаллаха, солоомодо ябаха хүнүүд томилогдоногүй. Таряа зөөгшэд мүнөөнһөө эхилжэ тэргэ тоноглоо бэлдэжэ байха байгаа. Хуряалгада ябалсаха хүнүүдээ колхозой правлени мүнөөнһөө эхилжэ олохо, өөһэдтэнь дуулгаха ёһотой гээшэ. Илангаяа штурвальнаар һайн дүршэлтэй хүнүүд табигдаха зэргэтэй.

Гэхэ зуура, полевой станууд дээгүүр ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр юм. Колхозой алишье стан таряа абалгада бэлэн бэшэ. Сулхара гол дээрэ байдаг 1,2-дохи бригадын стан дээрэ бии байһан амбаарнуудай нэгэнииншье бэлэн болоодүй. Ажалшадай байдаг гэр заһабарилагдаагүй байна. Таряа сэбэрлэдэг машинануудшье байха газартаа тодхогдоогүй, сушилкануудайнь оёор шахагдажа заһагдахаар. Иимэрхүү байдал колхозой центрын Дунда складта үзэгдэнэ.

Таряа хуряалга дүтэлөө. Эдэ үдэрнүүдтэ арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, дутуу дунданууддаа усадхаха тушаа колхозой правлени дары хэмжээ абаха ёһотой.

Т. Гармаев, манай корр.

Брюссельдэхи Бүхэдэлхэйн выставкэдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловай ошохоо байһан тухай

Брюссельдэ 1958 ондо эмхидхэгдэһэн Бүхэдэлхэйн выставкэдэ ...СР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов ошохонь. Выставкэ дээрэ ...СР-эй Национальна үдэрнүүдые ...ндэрлэлгын үедэ, августын 11—...да энэ аяншалгань хэгдэхэ юм. ...Е. Ворошиловтай хамта СССР-... Элүүрые хамгаалгын министр ...Д. Ковригина, СССР-эй Культурын министрын нэгэдэхи орлог-... С. В. Кафтанов, СССР-һээ ...льгидэ байдаг элшэн сайд В. И. ...лов ошолсохо байна.

...лхэйе тойрон дабшадаг ...урбадахи хэмэл одоной ябаса тухай

Августын 6-най үглөөнэй 6 час... гурбадахи хэмэл одон дэлхэйн ...бэрсэгые 1129 дахин тойробо. Августын 7-до үүлэгүй сэлмэг ...хада хойто широтагай 42 гра-...һаа 61 градус хүрэтэр хэмэл ...ые, 42 градусһаа 60 градус хүрэ-... ракетэ-һомыень миин нюдөөр ...ража болохо.

Бүмбэрсэгэй урда талын хахад... урда широтагай 49 градусһаа ... градус хүрэтэр хэмэл одые, 56 ...адусһаа 65 градус хүрэтэр ра-...тэ-һомыень хаража болохо.

(ТАСС).

Брюссельдэхи Бүхэдэлхэйн выставкэдэ болохо национальна концертнүүдтэ хабаадагшад мордобо

Брюссельдэхи Бүхэдэлхэйн выставкэ дээрэ августын 11—12—13-да Советскэ Союзай Национальна үдэрнүүд үнгэргэгдэхэ юм. Национальна концертнүүдтэ хабаададаг 400 шахуу хүн августын 3-да Ленинград дээгүүр гараад, Брюссель оробо.

Национальна концертнүүдэй главна режиссер РСФСР-эй болон БССР-эй арадай артист Б. Покровский нигэжэ хөөрэнэ:

— Бидэнэр программаяа зохёоходоо, концертыемнай хараха хүнүүдэй—Брюсселиин хүн зоной, харин олон оронуудһаа выставкэ харахаяа ерэһэн хүнүүдэй советскэ искусство—бүхы 15 союзна республикануудай арадуудай искусство ойлгохоор табиһан байгаабди. Иимэ программа зохёохо гээшэ бэрхэтэй хэрэг даа. Юуб гэхэдэ, республика бүхэн дуунай, хатарай, хүгжэмэй зохёолнуудай нилээд олон образнуудтай, оюун бэлиг ехэтэй наадашадтай гээшэ. Бидэнэр оройдоол гурбан программа харуулжа шадаха байнабди.

Манай орон дотор, мүн гадаадын оронуудта үргэнөөр мэдээжэ болоһон коллективүүдһээ — ССР Союзай гүрэнэй симфоническа оркестр, СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамбль болон Украинын арадай хоорһоо гадна, шэнэ коллективүүд (Грузинска «Швидкаца» гэжэ эрэшүүлэй дуунай ансамбль, Киргизһээ комузистнуудай ансамбль болон бусад), залуу наадагшад Брюссель ошолсохо юм.

Концертдэ хабаадалсаха ансамбльнуудай олонхинь ами аминдаа наада табиха байна. Жэшээлхэдэ, СССР-эй гүрэнэй симфоническа оркестр К. Ивановой, Н. Ансовай хүтэлбэреэр мүнөөнэй советскэ композиторнууд—Д. Шостаковичын, А. Хачатурянай, С. Прокофьевой зохёолнуудһаа бүридэһэн хэдэн программатай шагнагшадые танилсуулха юм. Программануудай нэгэниинь П. Чайковскиин зохёолнуудһаа бүридэхэ байна.

И. Моисеевэй хүтэлбэрилдэг арадай хатарай ансамбль Брюссельдэхи концертнүүдтэ хабаадалсаха. Украинын арадай хоор Г. Веревкын хүтэлбэреэр һонирхолтой шэнэ программа бэлэдхээ.

Элдэб наһанай, элдэб жанрын, олон янзын оюун бэлигтэй артистнууд өөһэдынгөө арадуудай искусствые выставкэ дээрэ харуулха юм. Энэ искусство Совет ороной арадуудай тусгаар оюун бэлигтэй байһые үгэ хүүрээр хэлэһэнһээ үлүү тодоор харуулха байна.

(ТАСС).

БУРЯДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Нютагай мэдэлэй предприятинуудай, барилгануудай коллективүүдэй хоорондо 1958 оной хоёрдохи кварталда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд тухай

Нютагай мэдэлэй предприятинуудай, барилгануудай коллективүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профсоюзуудай областной Соведтэй хамта нигэжэ **тогтоогоо:**

«Металлоширпотреб» заводой коллективтэ Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулха, 17 мянган түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан үгэхэ.

Улан-Удын хилээмэнэй комбинат хоёрдохи һуури эзэлээ гэжэ тоолоод, тэрээндэ 14 мянган түхэригэй мүнгэн шан үгэхэ.

Бурстройтрестын барилгын нэгэдэхи управлениин коллектив гурбадахи һуури эзэлээ гэжэ тоолоод, тэрээндэ 11 мянган түхэригэй шан үгэхэ.

Улан-Удын оёдолой фабрика, Улан-Удын горпищекомбинат 1958 оной хоёрдохи кварталда һайнаар хүдэлмэрилөө гэжэ тэмдэглэхэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Абаһан уялгануудаа заабол дүүргэхэ

КПСС-эй Иволгын айкомой пленумһээ

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй, партиин обкомой дүрбэдэхи пленумэй дүнгүүд болон аймагай партийна организациин зорилгонууд гэһэн асуудалые һаяхан болоһон КПСС-эй Иволгын айкомой пленум зүбшэн хэлсэбэ.

— Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствын баталан абаһан түүхэтэ тогтоолнуудые аймагаймнай ажалшад халуунаар угтаа,— гэжэ элидхэлшэ, партиин айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Эрдынеев тэмдэглэбэ. Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим, худалдан абаха үнэ сэн колхозниггуудые ехээр урмашуулна. Мүнөө һү, тоһо, мяхаһай үнэ сэнгэй дээшэлхэдэ, ниитын ажахын олзо доход ехэ болохо байна. Жэшээлхэдэ, бүхы дээрээ аймагай колхозуудай жэлэйнь олзо 3—4 миллион түхэриг хүрэтэр нэмэн дээшэлхэ юм.

— Һүүлэй үедэ аймагай ажахын олонхи һалбари нилээд хүгжөө,— гэжэ нүхэр Эрдынеев үгэеэ үргэлжэлүүлбэ.—Гэхэтэй хамта, дутуу дунданууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөөл олон. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организациин секретарьнар, илангаяа мэргэжэлтэд малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар холын хараата асуудалнуудые шиидхэнэгүй. Харин эдэ асуудалнууд юрын малшадта даалгагдаһан байна. Энээнһээ боложо мал үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар абаһан социалистическэ уялгануудаа хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байнабди.

Абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө тэмсэлэй эгээл харюусалгатай үе мүнөө ерээд байна. Тиимэһээ уялгаяа ямараар дүүргэжэ байһанаа колхоз, бригада бүхэн түргэнөөр тодорхойлжо, хэмжээ абаха зэргэтэй.

Партийно-политическэ болон партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элидхэлшэ элирхэйлэн шүүмжэлбэ. Партийна хүдэлмэриие ажахытай, ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор ябуулха, партийна эхин организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Адуу малаа, нэн түрүүндэ хонидойнгоо тоо толгой олошоруулхын түлөө «Коммунизм» артелиинхидэй ехэ оролдолго гаргажа байһан тушаа колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Баирбиликтуев хөөрэбэ. — Манай колхозойхид энэ жэл нёдондонойхиһоо 112 центнер үлүү нооһо хайшалжа, гансахан нооһо худалдаһанһаа 1,6 миллион түхэригэй олзо доход оруулаа. Энээндээ урмашан саашадаа хонидоо улам олошоруулхын тула тэмсэжэ байнабди. 1962 ондо 25 мянган толгой хонитой болохо түсэбтэйбди. Тиихэдэ хонин бүриһөө 4,3 килограмм нооһо хайшалагдахаар хараалагдана. Энэ түсэбөө хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула колхозой правлени, партийна организаци эрид хэмжээнүүдые абажа байнхай. Малай байра байдал һэльбэн заһагдажа, шэнээршье баригдана.

«Красный Оронгой» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Бимбаев КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолые һайшаажа, колхозойнгоо абаһан шэнэ уялганууд, тэдэнэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгэбэ. Үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха уялгатайбди. Энэ уялгаяа яабашье бэелүүлхын тула колхозой правлени, парторганизаци бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэнэ. Мүнөө һаамхай үнеэдэй гүүртэнүүд ехэ болгогдоо, тугаллаха үнеэд амяарлагдаа. Мүн һаалишадта һү ехээр һааһанайнь түлөө нэмэлтэ түлбэри ехээр үгтэнэ. Парторганизаци колхозниггуудай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхын тула нэн түрүүн коммунистнуудаа зүбөөр хубаарилжа, колхозой ажахын харюусалгатай һалбаринуудта эльгээһэн байна. Эдэ бүгэдын ашаар үнгэрһэн хахад жэлэй туршада зарим тэды амжалтанууд туйлагдаа.

Малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тула доторойнгоо бүхы арга боломжонуудые үргэнөөр хэрэглэжэ байһан Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд тухай нүхэр Архинчеев хөөрэжэ, бүгэдын анхарал хандуулба. Энэ жэл тус колхоздо сабшалан уһалха 20 километр утатай канава малтагдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Сабшалан дээрэ 4 мянган тонно наг шэбхэ тараагдаа. Тэрэнэй ашаар үбһэ ногооной ургаса яһала һайн. Эдэ үдэрнүүдтэ гектар бүриһөө 9—10 центнер һайн шанартай үбһэн хуряагдана.

— Ажахыгаа шууд хүгжөөхэ ябадалнуудай нэгэ нүхэсэлынь таряан, сабшалангаа зүбөөр ашаглаха ябадал болоно,— гэжэ айкомой гэшүүн нүхэр Ткачев хэлэбэ.—Мүнөө зарим колхозуудай газар таряалангые шэнээр хаража үзэмөөр болоод байна. Юундэб гэхэдэ, бага шадалтай, гээгдэнги колхозууд бүхы газараа зүбөөр эдлэжэ шаданагүй. Аймаг дотор жэл бүри орооһото культурануудай муу ургаса абтана. Теэд, орооһо таряанай үндэр ургаса абаха талаар бодото хэмжээн абтанагүй.

Удаань үгэ хэлэһэн ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Лубсандоржиев, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын инспекциин зоотехник нүхэр Славина, Иволгын РТС-эй главна инженер нүхэр Попов гэгшэд коммунистнууд, комсомолшуудай болон бүхы ажалшадай эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэри угаа ехэ удхашанартай гэжэ тэмдэглээ.

Эндэ суглараашад тус Пленумэй тогтоолые һайшаагаад, тэрэниие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гэһэн шиидхэбэри батаалан абаа.

Таряа хадалга захалба. Үбһэ хуряалгаяа үдэрһөө үдэртэ шамдуулха шухала

☆

ЗАЛУУГАЙ ХҮСЭН ЭРШЭДЭНЭ

Түрэл Коммунистическэ партиингаа июниин Пленумэй тогтоолоор урмашаһан Баргажанай аймагай ажалшад энэ үедэ бүхы хаба шадалаа ниитын малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ элсүүлжэ байна. Үбһэ хуряалгаар «Гигант», «Звезда» колхозууд аймаг соогоо түрүү һуури эзэлнэ. Тус артельнүүдэй үбһэшэдэй хоорондо социалистическэ мүрысөөн үдэр бүри үргэдэжэл байһаар. Энэ мүрысөөндэ колхозуудай эршэ хүсэтэй залуушуул онсо шалгарна.

Жэшээлхэдэ, «Гигант» колхозой комсомол-залуушуулай звеногойхид (звеньеводынь С. Чирков) малай тэжээл бэлдэлгэдэ хабаадажа байгаа аймагай залуушуулда хандаһан Хандалга бэшэг «Баргузинская правда» газетэдэ толилһон байна. Тэдэнэр бэшэг дотороо Донбассай алдарта шахтёр Николай Мамайн жэшээгээр ажалайнгаа нормо звеногоороо үдэр бүри 130 процентһээ доошо бэшээр үлүүлэн дүүргэжэ ябахабди, сабшалга болон хуряалгын хоорондо ехэ таһалдал гаргангүй, һайн шанартай үбһэ элбэг ехээр хуряахабди, үбһэ хуряалгын дүүрэхэдэ бүхы машина, зэмсэгүүдээ бүрин бүтэнөөр тушаажа үгэхэбди гэһэн уялгануудые абаһан байна. Абаһан уялгаяа энэ колхозойхид нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, һүүлэй мэдээгээр 25 мянган центнер үбһэ һүрилөө. Энэнь хараалһан түсэбэйнь хахадһаа дээшэ болоно.

«Гигантын» залуушуулай Хандалга аймаг соо үргэнөөр һайшаан дэмжэгдэнэ. Зэргэлжэ байһан «Звезда» колхозой комсомол-залуушуулай звеногойхид (звеньевод М. Алексеев) тус Хандалгыень дэмжэһэн бэшэг мүн лэ хэблэлэй нюурта тунхаглаба. Нүхэр Алексеевэй звеногойхид 2.200 центнер үбһэ хуряажа абаха даабаритай байһанаа, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Иигэжэ хүдэлмэриин далайсые хурдадхан, Баргажанай аймагай залуушуул хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлжэ, ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угтахын хойноһоо оролдоно.

Д. Сандаков.

☆ ☆

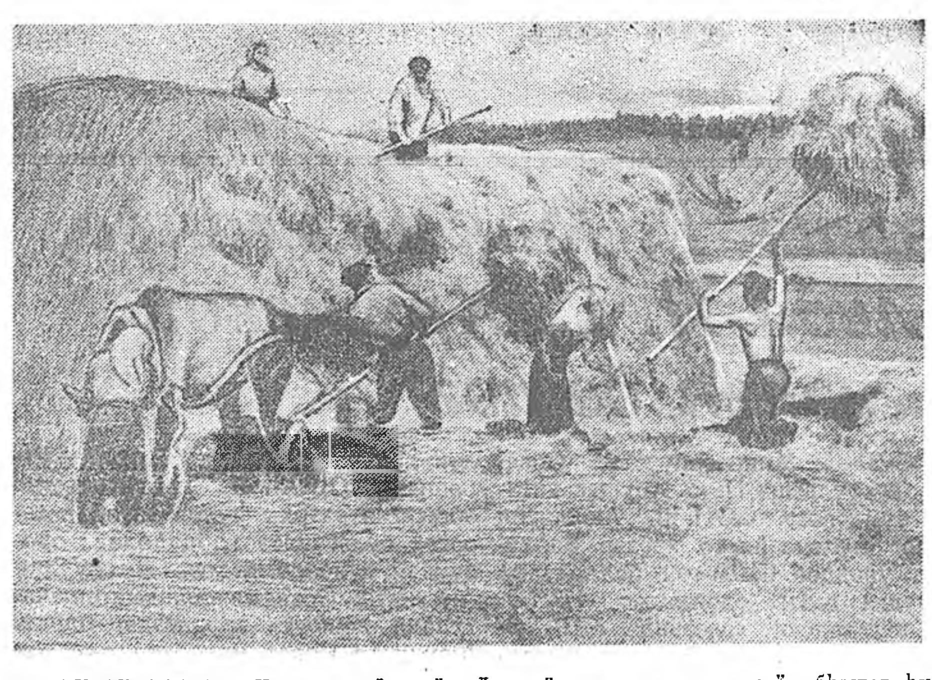

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын аймагай Лазогой нэрэмжэтэ колхозой үбһэшэд һүри соможо байна.

Б. Цыремпиловэй фото.

☆

МАЛШАДАЙ ЭДЭБХИТЭ

Байгша ондо ниитынгээ малда шэмэтэ тэжээл элбэ[г] бэлдэхын тулада «Гигант» лиин малшад үбһэ хуряа[л] жээл бэлдэлгын хүдэлмэри[д] хитэйгээр хабаадалсана. Ж[ишээл]хэдэ, колхозой гахайн ферм[ын] һээ үбһэ хуряалгада 7 хүн морин косилка хүдэлмэрилж[э] хай. Тэдэнэр үбһэ хуряалгын шын үдэрһөө эхилжэ эршэм[тэй] ажаллажа, 60 гаран гектар сабшажа хуряагаа. Эндэ косилкын машинист С. А[...] гар хажууршад А. Яковлев, [...] тяев, А. Павлов гэгшэд үдэ[р бү]риингөө даабарие 130—150 цент эрхим шанартайгаар [...]нэ.

Мүн колхозой һаалишад[...] шад, хонишод хэдэн звено[...] ложо таһараад, үбһэ сабшал[га хү]ряалгын хүдэлмэридэ ажа[...]

Л. Вороб[...]

Заиграй.

Луговодуудай ажалые магтахаар...

Адуу малда элбэг тэжээл бэлдэжэ, ерэхэ шэмэрүүн хүйтэн үбэлые гарза хоролтогүйгөөр үнгэргэхын тула манай Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид үбһэ хуряалгаяа түлэг дундань ябуулжа байна.

Тэжээл бэлэдхэлгые саг болзор соонь үнгэргэхын тула социалистическэ мүрысөөн үбһэшэдэймнай дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөнэй дүн 10—10 хоногто гаргагдажа, түрүү һуури эзэлһэн бригада, звенонуудта үнэтэ шангууд барюулагдана. Үнгэрһэн июль һарын һүүлэй 10 хоногой дүнгөөр миниин хүтэлбэрилдэг 1-дэхи комплексно бригадын Даша Цыденов, Даша-Дондок Жапов гэгшэдэй толгойлдог звенонууд һайн дүнгүүдые харуулаа. Даша Цыденовэй хүтэлбэрилдэг звеногойхид түсэбэйнгөө ёһоор 120 гектарай ногоо сабшаха даабаритай юм. Теэд энэ звеногой гэшүүд оройдоол хэдыхэн хоног соо сабшалангайнгаа 100 гаран гектарыень унагаагаад, 70 шахуу гектарыень тармажа, 1200 центнер һайн шанартай үбһэ һүрилөө.

Звеногой үбһэ сабшалга, тармалгын агрегадай начальник Нимажап Дамдинов бусадтаа ажалай жэшээ харуулан, эрхимээр ажалладаг юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг агрегадайхид үдэртөө 15 гектарай ногоо сабшажа, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Тиихэдэ 50 гаран наһатай гэрэй эзэн эхэнэрнүүд Д. Цыбикова, Ц-Д. Бадмаева, Ц-Х. Аюшеева гэгшэд үдэртөө 0,40 гектар сабшаха байгаад, 0,50—0,60 гектар хүрэтэр сабшана. Хүдэлмэриин наһа хүрөөгүй Сергей Дашинимаев Юра Юмажапов хоёр һайнаар ажаллажа, аха нүхэдһөө магтаал, хайрада хүртэжэл байдаг.

Звеное даагша нүхэр Цыденовшье түрүүшүүлһээ дутадаггүй, харин тэдээндээ ажалай жэшээ харуулан, хүтэлбэрилхы үүргээ һайнаар дүүргэжэ байдаг. Энэ нүхэр 60 гаран наһатай аад, үшөөл хүнгэн солбон зандаа колхоз, нютагаа хурдан түргэнөөр хүгжөөлсэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилжэ ябадаг юм.

Манай колхоздо Цыденовэй наһан соогоо хэһэн ажалыень тооложо барахаар бэшэ. Тэрэмнай һүүлэй хэдэн жэл соо колхозойнгоо хэдэн зуугаад гектар сабшалан уһалжа, үрэжэл ехэтэй болгоо. Үнгэрһэн хабар даажа абаһан 120 гектар сабшалангаа һайнаар уһалжа, га бүриһөө дунда зэргээр 13 центнер үбһэ хуряахаб гэжэ Даша Цыденов мэдүүлээ һэн. Энэ мэдүүлгээ дүүргэхын түлөө наһатай луговод нилээд ехэ юумэ хээ юм. Бүхы газараа 3 дахин уһалаад, тэндээ суперфосфат гаргажа, минеральна үтэгжүүлгэ хэһэн байгаа. Гадна, малай 3 байрын хажуугаархи шэбхэ үбэлэй хүйтэндэ зөөжэ, 80 гаран тонно наг сабшалан дээрэ гаргаһан, 9,5 гектар газар модо, шулууһаа сэбэрлэжэ, үндэр ногоотой сабшалан болгоһон юм. Мүнөө уһалһан, үтэгжүүлһэн, сэбэрлэһэн газартань үдхэн ногоон ургажа, сабшажа ябахада урматайшье байна. Тиимэл хадань звеногойнь гэшүүд Цыденовэй хэһэн ажалһаа жэшээ абадаг, туйлаһан амжалтаарнь урмашажа ябадаг юм.

Тэрэшэлэн нүхэр Жаповайшье хүтэлбэрилдэг звеногойхид Нүүдэлшэ гэжэ газарай сабшалан дээрэ хүдэлхэдөө үдэрэйнгөө даабари, түсэбүүдые ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Звеногойхидой хүсөөр хэдыхэ[н хоног] соо Нүүдэлшэдэ 900 гаран це[нтнер] үбһэн сомогдоо. Эндэ хүдэлд[эг ...]луу тракторист Геннадий [...] трактораар үбһэ сабшахадаа [...]шээтэ һайнаар ажаллана. Б[...] наһатай луговод Жамсаран Ж[...]раев, багшаар хэдэн жэл соо [...]жэ, мүнөө пенсидэ гараад ко[...] луговод болоһон Аюша Ва[...] гэгшэд мүн лэ үбһэ ногооной баян ургаса ургуулжа шадаа.

Мүрысөөндэ түрүүлһэн зв[еногодо] 1-дэхи шан—200 түхэриг, [2-дохи] шан—150 түхэриг үгтэжэ, эрх[им] хүдэлһэн гэшүүдтэнь хубаа[...]. Тиигэжэ звенонуудай гэшүүд[ые ур]машуулхада бригадымнайшье бүтээсэтэй байдаг. Мүнөө бриг[адым]най гэшүүд 3500 гаран це[нтнер] һайн шанартай үбһэ һүрилөөд, хэдэн арбаад гектарта тар[ма...] хэхээ байна. Байгша ондо б[ригада]дамнай 7900 центнер үбһэ бэ[лдэ]хэ, хэдэн зуугаад тонно силос [хэ]ха түсэбтэй юм. Энэ түсэбөө нэр таряа хуряалгын эхилтэр тагүй дүүргэхэбди.

Иигээд хэды хоногһоо колхо[зой]най поли дээрэ ургаһан т[аряан] амяарлан хуряагдажа эхи[лхэ]. Тиимэһээ бригададаа бии бай[һан] лафетнэ жаткаяа эртээнһээ [...]наар заһабарилжа бэлэн бо[лгоо]ди. Таряа хуряалгын халуу[н хү]дэлмэриин эхилхэдэ ашаанай [ав]томашина бригададамнай [...] юм. Гадна, бусадшье машина[...]никэеэ хуряалгын үедэ бүтээс[...]тэйгээр ашаглахын тула тэнд[...] дэлхэ хүнүүдые гүйсэд томило[...]

Ц. Жамбалов, Сэл[...]
Сталинай нэрэмжэтэ кол[хозой]
1-дэхи комплексно бриг[адын]
бриг[адир].

Эб найрамдалай, социализмын хүсэнүүд агууехэ илалта туйлаха

☆

(Августын 5-най «Правдын» түрүү бэшэг)

☆ ☆

Советскэ хүнүүд, агууехэ хитад арад, хүсэн түгэс социалистическэ лагериин бүхы арадууд, бүхы түрүү хүн түрэлтэн Н. С. Хрущев Мао Цзэ-дун хоёрой уулзаһан тухай коммюникее сэдьхэлээ ехээр ханан, угаа ехэ урма баяртайгаар угтаба. Үдэр ерэхэ бүри улам урган бэхижэжэ байгаа эб найрамдалай, социализмын хүсэнүүд урагшаа дабшаха замдаа дайралдаһан бүхы бэрхэшээлнүүдые заатагүй дабан гаража, һаад тойбонуудые хаман хаяжа, агууехэ илалта туйлахань лабтай гэжэ энэ түүхэтэ документ харуулна.

Ливан, Иорданида США, Англиин империалистнуудай сэрэгээр ороһондонь, залуухан Ирагай Республикада болон Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада добтолон орохо гэжэ тэдэнэй һанаашалһандань үнэн сэхэ бүхы хүнүүд угаа ехээр зэбүүрхэн дураа гутаа. США Англи хоёрой хүн түрэлтэндэ харша энэ хорото ябуулгые дары зогсооxo гэһэн эрилтэ бүхы түбиин хүнүүд эрид шангаар табина.

Эб найрамдалай политика эрид шууд ябуулдаг агууехэ гүрэнүүд—Советскэ Союз Хитадай Арадай Республика хоёр энхэ тайбан байдал хамгаалхабди гэжэ хүсэтэ шангаар бүхы дэлхэйдэ мэдүүлээ. Энхэ тайбан байдалые, арадуудай эрхэ сүлөөтэ, бэеэ даанхай байдалые мүнөө социалистическэ гүрэнүүдэй бүхэли системэ хамгаална гэжэ «Правда» газетэдэ августын 4-дэ толилогдоһон Н. С. Хрущев Мао [Цз]эз-дун хоёрой уулзалга тухай [ком]мюнике гэршэлнэ. Эдэ социалистическэ гүрэнүүд хоорондоо бата нэгэдэлтэй, нягтаар жагсанги байхаһаа гадна, хүсэн түгэс экономикотой юм. Эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ Инди, Индонези, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика болон Ази, Африка, Америка, Европын бусад гүрэнүүд, арадууд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэр гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө тэмсэнэ. Эб найрамдалай хүсэнүүд хаа хаанагүй урган бэхижэнэ.

Советскэ болон Хитадай агууехэ арадууд уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые һулаарууулхын тулада, һүйдхэл гашуудалта шэнэ дайе зайсуулхын тулада хэжэ боломоор бүхы юумэ хэхэ гэжэ эрид шиидэнхэй байһан тухайнь нүхэд Н. С. Хрущев Мао Цзэ-дун хоёрой уулзалга харуулаа.

Дүтын, Дунда Зүүн зүгтэ США Англи хоёрой сэрэгээр ороһон бүдүүлиг муухай ябадалые СССР КНР хоёр хатуу шангаар буруушаана, Дүтын, Дунда Зүүн зүгтэхи байдалые зүбшэн хэлсэхын тулада агууехэ гүрэнүүдэй правительствын толгойлогшонорой зүблөө дары зарлаха гэһэн эрилтэ табина, мүн США-гэй сэрэг Ливанһаа, Англиин сэрэг Иорданиһаа энэ дороо гаража ошохо ёһотой гэжэ эрид мэдүүлнэ гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө үеын уласхоорондын шанга байдалһаа боложо, Ази, Европодо хоёр ороной үмэнэ табигдаһан хэдэн шухала асуудалнуудаар Н. С. Хрущев Мао Цзэ-дун хоёр дэлгэрэнгыгээр һанамжаяа хэлсээ. **Тиихэдээ сэрэг дайе зайсуулхын, энхэ амгалан байдал батадхахын тулада ямар хэмжээ абаха, бэелүүлхэ тухайгаа бүрин хэлсээ гэжэ** коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хүгжэлтые империалистнууд хүсөөр тогтоохо һанаатай, мүн тэдэнэр колониальна эзэрхэлгын гуримые яажашье һаань хуушан зандань үлөөхэ хүсэлэнтэй гэжэ Дүтын, Дунда Зүүн зүгтэ США Англи хоёрой хэжэ байгаа зэбсэгтэ ябуулга гэршэлнэ. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада тэдэнэр эб найрамдал тогтонижоруулха ямар нэгэн бодото хэмжээ абахаһаа оро таһа арсажа, уласхоорондын түгшүүрилые улам шангадхана, хүн түрэлтэниие сэрэг дайнай аюулда хүргэнэ.

Теэд хэрбээ буу зэбсэг хангиргагша империалистическэ шунахайнарай шэнэ дай үүсхээ һаань, эб найрамдалда, эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы гүрэнүүд, арадууд нягтаар жагсажа, империалистическэ булимтарагшадые хойшодоо хэзээшье бодохоор бэшээр үй бута сохёод, энэ дэлхэй дээрэ хэтэ мүнхэдөө энхэ амгалан байдал тогтооxo гэжэ тэдэнэр мэдэжэ байг гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Шэрүүн хатуугаар һануулан хэлэһэн эдэ үгэнүүдые булимтарагшад бү мартаг. Үе саг хубилаа, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд айхабтар түгэлдэр болоо, тиимэһээ дайнай аюулаар наадагшадые гуримтай байлгажа шадаха болоо гэжэ тэдэнэр мэдэжэ байг.

Эб найрамдал тогтонижоруулхын тулада мүнөө үедэ гүрэнүүд буу зэбсэг хуряаха, атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалга болюулжа, тэрэниие хорихо, ондоо гүрэнүүдэй газар дээрэ байгуулагдаһан сэрэгэй бүхы бүлэглэлнүүдые, сэрэгэй базануудые усадхаха тухай хэлсээ хэхэ ёһотой. Мүн тэдэнэр эб найрамдалые хамтаараа хамгаалха тухай хэлсээ баталха зэргэтэй гэжэ Советскэ Союз, Хитадай Арадай Республика тоолоно. Энэ һанамжыень дэлхэйн олониитын элдэб янзын түлөөлэгшэд халуунаар дэмжэнэ.

Советскэ Союз болон Хитадай Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэдэй уулзаһан ушар эб найрамдал сахижа байгаа социалистическэ лагериин таһаршагүй бата нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байһыень харуулна. Социализмын замаар дабшажа ябаһан Хитад Советскэ Союз хоёрой агууехэ хани барисаан энэ жагсаал нэгэдэлэй бата бэхи үндэһэ һууринь мүн. Советскэ Союзай болон Хитадай Коммунистическэ партинууд, манай хоёр гүрэнэй правительствонууд болон арадууд улам нягта, дүтын хани барисаатай боложо, алишье талаар нягтаар харилсан ажаллана, бэе бэедээ улам ехээр туһална. Энэ хоёр ороной экономико эршэмтэй түргөөр хүгжэнэ, тэдэнэй хүсэн үдэр ерэхэ бүри нэмэнэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин болон Хитадай Коммунистическэ партиин үмэнэ мүнөө үедэ ямар зорилгонууд табигданаб гэһэн асуудалаар Пекиндэ болоһон уулзалгада хабаадагшад тон адли һанамжатай байгаа. Хоёр оронойнгоо холбоо харилсаае саашадаа бүри үргэдхэхэ, социалистическэ лагериин нэгэдэлые бүри бэхижүүлхэ, эб найрамдалда дуратай бүхы арад уласуудтай бүри нягтаар жагсаха гэжэ тэдэнэр шиидхээ. Тэдэнэр марксистско-ленинскэ партинуудайнгаа нангин нэгэдэлые нюдэнэй сэсэгы мэтээр хамгаалха, марксизм-ленинизмын сэбэр сэхэ, бузарлагдаагүй байхын хойноһоо эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ, Москвада болоһон коммунистическэ хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөнэй Декларациин гол ёһонуудые хамгаалха, коммунистическэ хүдэлөөндэ гол аюул ушаруулжа байһан ревизионизмтай эбсэшэгүй шанга тэмсэл хэхэ гэжэ тэдэнэр эрид шиидэнхэй. Харин Югославиин коммунистнуудай Союзай программада ревизионизм эли бодо мүнөө нэбтэрэн ороод байна.

Коммунистическэ партиие, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсаһан совет арад Н. С. Хрущев Мао Цзэ-дун хоёрой уулзаһан тухай коммюникее халуунаар амаршална. Советскэ Союз болон Хитадай арадуудай хоорондо иимэ бата бэхи хани барисаанай бии байһандань манай агууехэ ороной ажалшад үнэн зүрхэнһөө баярлажа, социалистическэ лагериин арадуудай нэгэдэлые, ахадуугэй хани барисаае саашадаа бүри бэхижүүлхын хойноһоо хүсэ шадалаа, ажал хүдэлмэрээ улам эршэдхэхэ хүсэлэнтэй.

«Социализм эршэмтэй түргэнөөр байгуулжа байһан манай арад хоёр оронойнгоо хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ гайхамшаг үрэтэйгөөр уулзаһандань айхабтар ехээр зоригжожо, улам эршэмтэйгээр ажаллахал. Бидэнэр ажал үйлэдбэреэ бүри түргэнөөр, бүри һайнаар, бүри үрэ ехэтэйгээр, бүри үргэнөөр [хүг]жөөхэбди. Оронойнгоо а[...] ажахые, эрдэм ухаа болон культурые, бэеэ хамгаалха [...]лые шэнэ шатада гаргахын [...]һоо, социалистическэ лагериин шадалые улам бэхижүүлхын [...]һоо хүсэ шадалаа гамнангүй[...]сэхэбди,—гэжэ «Жэньминь ж[ибао]» газетэ бэшээ.

Пекиндэ болоһон уулзалга [...] коммюникее Ази, Африкын [...]нуудай арадууд халуунаар һай[шаа]гаа. Ази, Африкын, Латин А[мери]кын арадуудай национально-[...]рэлгын хүдэлөөе Советскэ [...] Хитадай Арадай Республика [...] эрид шууд дэмжэжэ байһан [...] Ливан Иордани хоёрһоо [...] дары гаргаха гэһэн эрилтэ [...] Англи хоёрой үмэнэ табиһан [...] тэдэнэр илангаяа ехээр баяса[...]

Худал хуурмаг номнол [...] элдэб дипломатическа мэхэ [...] гаргажа, дэлхэйн олониитын [...]гымжые мохоожо шадахабди [...] шунахай империалистнууд дэм[...] найдаг. Ямаршье худал хуу[рмаг] үгэ хэлэжэ байгаа һаань, яма[р] мэхэ гохо гаргаа һаань—илга[...] дэлхэйн арадууд империалис[тну]дай хорото ябуулгые һайнаар [...] элирүүлжэ мэдэдэг болонхой. [...] дээд байһан оронуудһаа були[мта]рагшадай гаража ошоогүйдэ, [Дү]тын, Дунда Зүүн зүгтэ энхэ [амга]лан байдалай мандаагүйдэ дэл[хэйн] олониитэ һанаагаа амархагүй.

Эб найрамдалай, эрхэ сүлө[өгэй] арадуудай бэеэ даанхай бай[далай] түлөө хүн түрэлтэнэй хэжэ б[айгаа] тэмсэлэй түрүү зэргэдэ хүсэн [түгэс] агууехэ хоёр гүрэнэй—Сов[етскэ] Союз болон Арадай Хитадай [...]ха гэжэ эрид шиидээ хада, эб [най]рамдалай хүсэнүүдэй заатагүй [...]хань дамжаггүй.

Гурбан жэлэй СОЁЛОЙ ДОБТОЛГО

Түнхэнэйхидэй ажал хэрэгүүд

АЖАБАЙДАЛЫНЬ УЛАМ ҺАЙЖАРНА

...уехэ Октябриин социалисти... революциин 40 жэлэй алдар... ...е угтуулан, Түнхэнэй аймагай ...шад культурно-гэгээрэлэй, ...уудалай барилга ехээр хэхэ ...уялга абаһан байгаа. Хүдөө ...ыгаа эрид хүгжөөхэ тухай ...иин абаһан хэмжээ-ябуулга... ...й амжалтатайгаар бэелүүлэг... байһанай ашаар Түнхэнэй ...зуууд шанга шадалтай болоо. ...ээ үйлэдбэриин элдэб барил... ...хынгээ хажуугаар культурно... ...рэлэй, ажаһуудалай гэр байра... ...е барилгада анхарал ехээр ...улагдадаг болонхой.

...рбэ-табан жэлэй урда тээ Түн... барилга тон багаар хэгдэдэг ...аа. Гадна, экономикынгоо та... һулабтар зарим колхозууд ...дбэриинше барилга, культур... ...аһуудалайшье гэр байрануу... баридаггүй шахуу байһан юм. ...иимэ барилга хэхэ аргатайшье ...рта колхозуудай зарим хүтэл... ...эгшэдэй үүсхэл оролдолго ...даггүй дээрэһээ мүртэй юумэ ...нгүй үнгэршэдэг һэн.

...аг доторoo соёл культурын ...зургаануудые олоор барижа, ...айдалаа болбосон түхэлтэй ...хын түлөө аймагай партийна ...изаци горьтойхон хүдэлмэри ...байна. Энэ асуудал партиин ...мой пленумһээ эхилээд, колхоз, ...н бүхэнэй ажалшадай суглаан ...э нэгэтэ бэшэ хэлсэгдэжэ, то... ...й хэмжээ-ябуулганууд хараа... ...ад, тэдэниие бодото дээрэнь ...үлхэ хэрэгтэ ажалшадай бү... ...сэн элсүүлэгдэһэн байгаа. ..., культбаза, полевой стан, ...ули, хүүгэдэй сад, ясли, ама... ...ын гэр, медицинскэ пунктнууд, ...иница, бани, байрын гэрнүүд ...дажа эхилээ.

...льтурно-гэгээрэлэй, ажаһууда... барилга хэхэ гэһэн уялгаяа бо... дээрэнь дүүргэхэ талаар түн... ...үнд ехэ хүдэлмэри хэһэн бай... ...аймагай олон колхозууд хэлэ... ...тэдөө хүрэжэ, клуб. культба... полевой стан гэхэ мэтые бари... ...дүүргээд, ашаглалгада оруу... ...ай. Мүн тосхон бүхэниие бол... ...түхэлтэй болгохо талаар бага ...хүдэлмэри хэгдээ.

...ээ һүүлэй үедэ Түнхэнэй кол... ...д 2 клуб, 4 улаан булан, 3 ...тбаза, 7 полевой стан, 12 спор... ...талмай, 11 ниитын бани бараад ... Мүн эндэхи «Скотимпортын» ...лмэрилэгшэдэй байха 3 хамтын ...а баригдаа.

...хэндэ илангаяа байрын гэр... олоор баригдана гэжэ тэм... ...хэ хэрэгтэй. Һүүлшын хэдэн ...й туршада 1000 гаран байрын ...ууд баригдажа, ашаглалгада ... Мүнөө үедэ 600 гаран бай... гэрнүүд баригдажа байнхай. ...э гэрнүүдые колхознигууд, ал... ...хаагшад, хүдэлмэришэд барижа ... Илангаяа Сталинай нэрэм..., «Знамя», 17-дохи партсъездын ...жэтэ ба бусад колхозууд ...шадтаа гэр байрануудые ба... ...лха хэрэгтэ ехэ анхарал хан... ...на. Колхознигуудайнгаа гэр ...ануудые барихадань, али ...хоор туһаламжа үзүүлдэг, ...ина болон мори унаа ...тажа үгэдэг, барилгада хү... ...хүрэхэ модо шулуу бэл... ...дэг, барилгын элдэб хэрэгсэл... ...ээр хангадаг байха юм. Олон ...ууд үдэшэ, үглөөнэй сагта, хү... ...эриингөө забһарта һамбаашал... гэрнүүдээ баридаг байна. За... ...даа колхозой правлени гэр ба... ...а. байһан хүнүүдээ хэдэн хоно... ажалһаань сүлөөлдэгшье бай... ...м. Тиигэжэ айл бүхэниие һайн ...байдалтай болгохо гэһэн зорил... ...олхоз бүхэнэй урда табигдан-

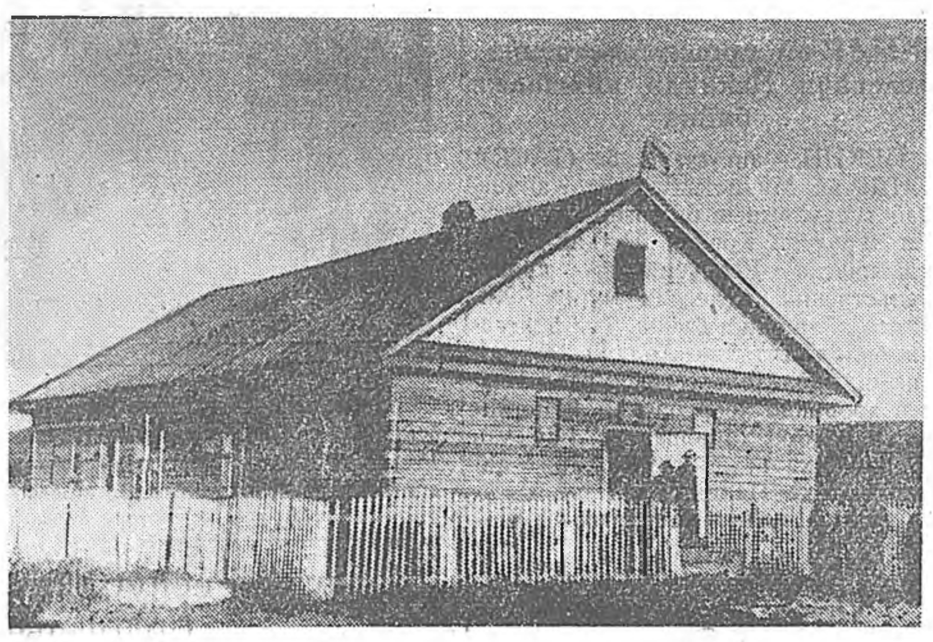

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Путь Ленина» колхозой Улаан Горхоной полевой стан.

Мүнөө колхозуудай томодхогдоод байхада колхозой гансал түб бууса дээрэ клуб баряад, энээгээрээ һанаагаа амарха ёһогүй бологдоно. Юуб гэхэдэ, колхозой томо томо бригаданууд дээрэ клуб, үгышье һаа улаан булан, культбаза бариха зэргэтэй бшуу. Жэшээнь, «Знамя» колхозой центртэ 400 хүнэй багтажа һууха харалгын залтай хоёр дабхар клуб баригдажа байнхай. Мүн энэ колхознай Хуурай Хобог, Сагаан Нуур гэжэ газарнуудта бригадануудай клуб һүүлэй үедэ һэльбэн заһабариланхай. Энэ колхозһоо дутангүйгөөр, олон хүнэй багтаха томо гэгшын клубые 17-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхоз барижа эхилэнхэй.

Тус колхоздохи культурно-гэгээрэлэй барилга тушаа онсо тогтожо хэлэхэ хэрэгтэй. Эндэ хэдэн жэлэй туршада тусхай барилгын бригада хүдэлнэ. Мүнөө тус бригадын нэгэ звено дээрэ дурсагдаһан клубые барижа байна. Энэ звеное даагшаар дархан Г. А. Истариков хүдэлнэ. Дархашуул Б. С. Шутуков, Д. Д. Баторов, Д. С. Шараев, Д. С. Ягдуев, Т. А. Багатуев гэгшэд энэ барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр үдэр бүриингөө нормые һайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэнэ. Зарим үдэртэ тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые 150 процент хүрэтэр дүүргэдэг юм. Үнгэрһэн үе соо эдэ дархашуул бэшэ нүхэдтэеэ хамта олон тоото барилга хэһэн байна. Үйлэдбэриин элдэб байрануудые, жэшээнь, таряа талха хадагалха газар, малай зунай сагта байха сарай, гахайн байра гэхэ мэтэнүүдые баринхай. Мүн нютагайнгаа һургуулида мастерской барижа үгөө. Табангууд гэжэ газарта электростанциин байшан бариһан байна. Колхозойнгоо айлнуудта 30 гаран байрын гэрнүүдые барижа үгэһэн юм. Гадна, Аршан курорт дээрэ 25 хүнэй байха колхозууд хоорондын амаралтын гэр баригдаа. Тэрэшэлэн колхозойнгоо полевой станиие дахин һэльбэн заһабарилһан байна.

17-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхидһоо дутангүй хүдэлдэг дархашуул Түнхэнэй бэшэшье колхозуудаар яһала олон бии. Барилгада эдир залуу хүбүүдшье, үндэр наһатай үбгэдүүдшье хаба шадалаараа хабаадана. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 60—70 наһа хүрэһэн буурал сагаан үбгэдүүд габшагайгаар дарха хэлсэжэ, залуу үетэндэ һайн жэшээ харуулна. Нёдондо жэл тэдэ үбгэд барилгын бүхы заабариин ёһоор ороохо таряа хадагалха склад һайн шанартайгаар барижа, ашаглалгада үгэһэн юм. Мүн ондоошье олон барилга тэдэнэр хэһэн байна.

Түнхэнэй колхозууд полевой стан болон культбаза барилгада онсо анхарал табина. Юуб гэхэдэ, таряан болон мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүдэй культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүдые дүүргэхэ гээшэ тон шухала хэрэг болоно бшуу. Аймагай олонхи колхозууд мүнөө шэнэ полевой стануудтай болонхой. Бусад колхозууд хуушанай полевой стануудаа һэльбэн заһабарилһан байха юм. Шэнэ полевой станууд «Путь Ленина», 20-дохи партсъездын нэрэмжэтэ, «Искра», «Путь коммунизма» болон бусад колхозуудта баригданхай.

«Путь Ленина» колхозые абажа харабал иимэ байна. Һаяхан энэ колхозой Улаан Горхон ба Нурай гэжэ газарнуудта нэгэ-нэгэ полевой стан баригдажа, ашаглалгада үгтэбэ. Эндэхи полевой станиинь ёһотой культбаза боложо, механизаторнуудай аятай зохидоор амархада таарамжатайгаар хэгдэнхэй. Тэндэнь эрэшүүл болон эхэнэрнүүдэй ами аминдаа байха хамтын байранууд, кухни, столово, улаан булан, бэеэ угааха газар гэхэ мэтэ хамтадаа 8 ондо ондоо таһалгануудтай. Улаан буландань шэнэ газетэ, журналнууд, шатар, даам, хүгжэмэй элдэб хэрэгсэлнүүд хододоо байдаг юм.

Түнхэнэй колхозуудта жэл ерэхэ бүри культбазанууд олон боложо байна. Һүүлэй үедэ Сталинай, 17-дохи партсъездын нэрэмжэтэ, «Знамя», «Путь Ленина», «Путь коммунизма» болон бусад колхозууд шэнэ культбазануудтай болоо. Тэдэ культбазанууд малшадай дунда ябуулагдадаг политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин ёһото гуламта болохоһоо гадна, малшадай ажаһуудалай эрилтые һайнаар хангана.

Түнхэнэй аймагай олон тосхонууд болбосон түхэлтэй боложо байна. Жэшээнь, аймагай центрые харабал, эндэ ехэ үйлсэнь, мүн хэдэн бэшэшье үйлсэнүүд һайнаар заһагданхай. Аймагай Культурын байшан, үхибүүдэй байшан, пионернүүдэй байшан, 27 байрын гэр шэнээр заһабарилагданхай. Мүн түймэр сараха депо, автогараж, чайна, гостиница гэхэ мэтэ томо барилганууд хэгдэжэ, мүнөө ашаглалгада оруулагдаа.

II. СЪЕЗДЫН ҺҮҮЛЭЭР...

Республика дотороо гурбан жэлэй соёлой добтолго эмхидхэхэ тухай республикын культурын хүдэлмэрилэгшэдэй 1-дэхи съездэ хабаадагшадай Хандалгые Түнхэнэй ажалшад халуунаар угтажа абаад, тэрээндэ харюу болгожо, тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа байнхай. Түнхэнэйхид соёлой добтолгын гурбан жэлэй туршада культурно-ажаһуудалай барилгые бүри ехээр, үргэн далайсатайгаар хэхэ гэжэ шиидэбэ. Аймаг соо барилгын талаар согсолжо хэлэхэ болоо һаа, 1958 онһоо эхилжэ, 1960 он болотор 10 клуб, 10 библиотекэ, 32 культбаза, 12 полевой стан, 16 улаан булан, 3 амаралтын байшан, 1 парк, 13 стадион болон спортын талмай, 13 медицинскэ пункт, 6 гостиница, 14 бани, 7 колхозой правлениин байшан баригдахаар түсэблэгдэнхэй. Гадна, энэ үе соо аймаг хүсэдөөр электрификацилагдажа, электрын хүсэн үйлэдбэридэ, мүн ажаһуудалда ехээр хэрэглэгдэдэг болохо зэргэтэй. Соёлой добтолгын үедэ 870 гэртэ радио шэнээр оруулагдаха юм. Мүн 31 мянган залуу модон тосхонуудай үйлсэнүүдээр, гэр байрануудай хажуугаар, сад сэсэрлиг соогуур һуулгагдажа, 4950 погонно метр ута хоройгоор хүреэлэгдэхэнь.

Сталинай нэрэмжэтэ гансахан колхоз (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Бильгаев, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Данзанов) соёлой добтолгын үедэ культурно-ажаһуудалай барилга бүри ехээр үргэдхэжэ, клуб, 3 культбаза, полевой стан, 2 улаан булан, амаралтын гэр, стадион, медицинскэ пункт, гостиница, правлениин байшан, 2 бани барихаар түсэблөөд байна. Мүн 775 модоной эшэ тариха, 100 радиоточко шэнээр тодхохо юм. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрһэн үе соошье культурно-ажаһуудалай барилга горьтойгоор хээ гэжэ дээрэ тэмдэглэгдэһэн байгаа.

Культурно-ажаһуудалай барилга гансал колхозууд хэхэ бэшэ, гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд мүн иимэ барилга хэхэ байна. Тэрэшэлэн арадай гэгээрэлэй, элүүрые сахиха органуудай зүгһөөшье энэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана. Жэшээнь, соёлой добтолгын үедэ аймпотребсоюз аймаг доторoo номой хэдэн магазин, хилээмэ баридаг, мүльһэ хадагалдаг газарнуудые, автогараж гэхэ мэтэнүүдые—хамтадаа 1 миллион 275 мянган түхэригэй барилга хэхэ түсэбтэй.

Түнхэнэй аймагта гурбан жэлэй соёлой добтолгын ямараар эхилһэн тухай богонихоноор хэлэхэдэ иимэ байна.

Гэхэ зуура, культурно-ажаһуудалай барилга багаар хэдэг, энэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаггүй колхозууд энэ аймагта үшөө бии гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, «Победа» (түрүүлэгшэнь нүхэр Федоров), Калининай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Кырмыгенов), Кировэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Ащенков) колхозууд ахир муухан клубуудтай байһаар, теэд шэнэ барилга хэхэ талаар эдэ колхозууд мүртэй хэмжээ абанагүй.

—Гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ бидэнэр гансал культурно-гэгээрэлэй, ажаһуудалай барилга хээд, хүдэлмэреэ хизаарлаха ёһогүйбди. Юуб гэхэдэ, энэ үе соо соёл культурын, һургуули һударай, эмнэлгэ аргалгын, физкультура, спортын болон бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулжа, арад зонойнгоо урда манай партиин табиһан зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө горьтойхон хубитые оруулхабди, —гэжэ КПСС-эй Түнхэнэй айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Б. Ф. Зонхоев хэлэнэ. Үнэхөөрөөшье, энэ хүндэтэ зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ арга боломжо Түнхэндэ түгэс бии.

Д. ДУГАРОВ, манай тусхай корр.

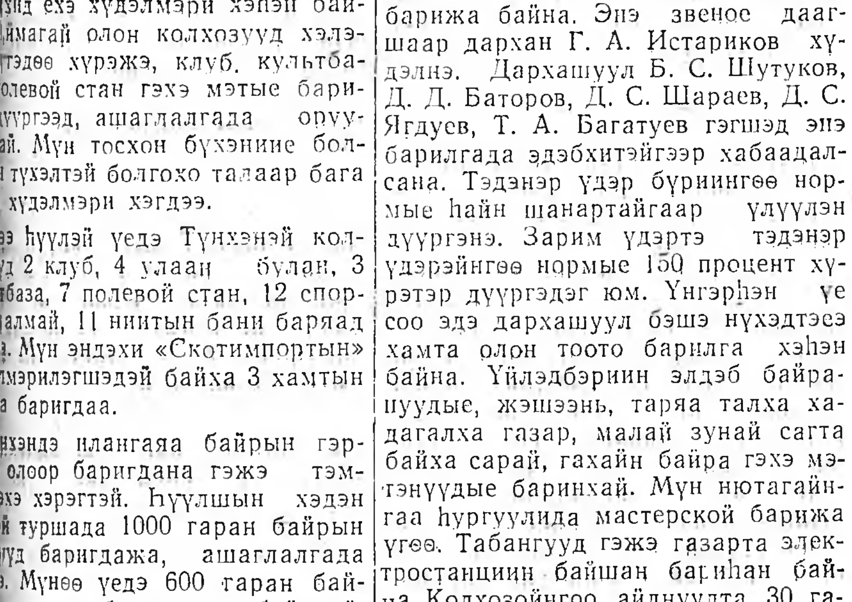

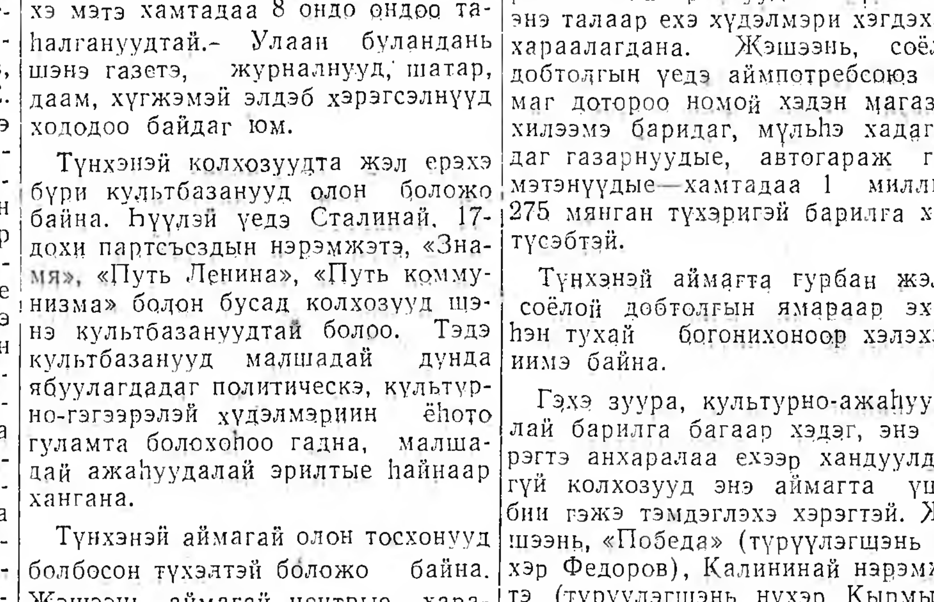

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. 17-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхозой барилгашадай звеное даагша Г. А. Истариков (зүүн гарһаа) дархашуулдаа заабари үгэжэ байна. 2. Тус звеногойхидой барижа байһан клуб.

Н. Дьяковай фотонууд.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ

ЭХЫН ЗҮРХЭН

Эсэхэ, зобохые
элбэгээр үзэһэн
эхын зүрхэн!
Энэ дэлхэйн
хүрьһэн дээрэ
шамһаа зөөлэхэн,
Элшэтэй дулаан,
энэрхы урин
юумэн үгы һэн,
Энхэрэн шаналан,
эльгээ хүмэрюулэн
үгылнэм...

1.

Огторгойн наран
орохо дээрээ
олон янзаар
Оршолонто дэлхэйе
хойшо эрьен
ошодог лэ харадһаар.
Ошото гэрэлээ
заримдаа нюугаад,
орой, эртэшье
Олоной нюдэнһөө
хулжан ошоһыень
ойлгохо үгылши.
«Халаг даа» гэхээр
хүндэ бодол
зосоош түрүүлэн,
Хариха замыень
халхалан барайхал
хара үүлэн.
— Хаана холоһоо
харалган һалхин
гэнтэ үлеэһэй,
Халташье үрьдэжэ,
хаһа шарайень
хараад үлэһэйб!

2.

Бүри ондоогоор
хахасан ошодог лэ
нэгэ заримдаа
Бүрхэгшье һаань,
бүүдэгэрхэн туяа
нэбтэрэн байхадаа:
— Бүхы юумэндэ
һанаагаа зобоод
дэмы яахабта,
Бү гомдыт даа,—
гэһэн шэнгээр
һанагдахал халта.
Улаан сог дээрэ
уһа сасахада
ямар агшаб —
Угаа тиимээр
уурал манан
хушаһаар хушажа,
Утаһан нарихан
һабагша гэрэлынь
улам таһалһаар
Уданшьегүй
унтаргаахадань жэгтэй —
зосоо уярмаар.

3.

Ай даа, одоо
амидарал—жаргал
асаран байһан
Алтан наран
арюунда ороходоо
ямар һайхам!
Аян холые
гаталан гарахадаа
эсэһэн сусаһаншье һаа,
Амгалан тэнюунээр
шэнгэхэл аажамаар
хойшоо хараһаар.

«Хүрөөш даа»
гэһэн шэнгээр
һэмээхэн шэбэнэжэ,
Хүбшэ тайга
хахасан үлэхэл
хүжэдөө нэнгэжэ.
Хүйтэн шүүдэрээр
хэдышье угааг лэ
бүхэли һүниидөө,
Хүдэр бэеэрынь
халуун элшэ
сорьёхол зүндөө!
Гол мүрэниие,
уулын хормойе
хүбөөлэн шэмэглээшэ
Гоё һайхан
сэсэгүүд тэрэниие
баран үдэшэжэ,
Сэлмэг үдэрэй
ерэхые лабаар
мэдэһэн хадаа
Сээжэ дүүрэнээр
амилхал
сэхээр шэртэн хахасахадаа.

4.

Эсэхэ, зобохые
элбэгээр үзэһэн
эхын зүрхэн!
Иимэ һайханаар
оройон наранай
үгэ зүһэлэн,
Элшэ дулаагаа
бидэндээ бараниень
шэнгээгээд,
Эльгыемнай дэрлэн
мүнхэрбэш
энэ һүниин тэнгээр.
Һарын сагаанда
сасарһан ододой
янза түхэлөөр
Һайхан сэдьхэлэйшни
һархаг дээжэ
бидэндэ үлөө:
«Һай һанажа,
һай хэжэ ябагты»
гэһэн захяашни
Һаруул сээжэһээмнай
гарахагүйл
хэзээш, хаанашье.
Арбагар бишыхан
ашанаршни
бэеэ хүсэхэдөө
Айл гэр боложо,
үе залгахал
бүри хүсэдөөр.
Ашата буурал
эмгээгэйнгээ энэ
алтан юрөөл
Алад саашань
абаашан дамжуулхал
улам бүхөөр.

**

Эсэхэ, зобохые
элбэгээр үзэһэн
эхын зүрхэн!
Энэ дэлхэйн
хүрьһэн дээрэ
шамһаа зөөлэхэн,
Элшэтэй дулаан,
энэрхы урин
юумэн үгы һэн,
Эрын ёһоор
бодолгото болон
үгылнэм...

Үбһэшэд концерт хараба

Хориин аймагай Культурын байшангай уранһайханай самодеятельностьдэ хабаадагшад аймагайнгаа Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Путь Сталина», «Путь к коммунизму» колхозуудай үбһэшэдтэ ябажа, 5 дахин концерт харуулба. Тэдэнэй наадые 200 шахуу хүн хараа.

Концерт харагшад ехээр һонирхон, хойшодоо поли дээрэ хододоо ерэжэ байхыень тэдэнэртэ хүсэбэ.

Т. Ковтун.

Кударын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭБЭ

Колхозой түрүү һаалишан Мария Бобыкина июнь һарада һаамхай үнеэн бүриһөө 600 литр һү һаахаб гэһэн уялга абаһан юм. Тиигээд хэлэһэн үгэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, 620 литр һү абаһан байна. Тиин нэгэ һарада гансахан һү һаалгаһаа 5 мянган түхэриг олзо колхозойнгоо кассада оруулба.

Мария Бобыкина 1958 ондо һаамхай үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха уялга абаһан байгаа. Мүнөө түрүүшын хахад жэл соо 1414 литр һү һаагаад, уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын түлөө хэшээл оролдосотойгоор ажаллажа байна.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Колхоз жэл бүхэндэ шэнэ барилгануудые олоор бодхооно. 40 дархашуул наймананайман хүнһөө бүридэжэ, 5 звено болоод, хэдэн ехэ барилгануудые нэгэн доро ябуулжа байна.

Жэшээнь, Балай, Анагустай болон Сагаан Шулуута гэжэ газарнуудаар тахяагай, гахайн болон 100—200 үхэрэй багтаасатай байранууд баригдажа байха юм. Шара Гол гэжэ һууринда машина заһабарилгын мастерской баригдажа, сентябрь һарада дүүргэгдэхээр хараалагдана. Эдэ бүхы барилга шулуугаар бодхоогдожо байнхай.

МАЛШАДАЙ ҮДЭР

Һаяхан Сагаан Шулуута гэжэ газарта малшадай үдэр үнгэргэгдэбэ. Тэндэ колхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд суглараһан байна. Суглаанда хабаадагшад жэлэй эхинһээ хойшо үнгэрһэн һарануудта хэһэн хүдэлмэриингөө дүн гаргаба. Мал ажал дээрэ хүдэлмэрилжэ, эрхим жэшээ харуулһан хүнүүдэй ажалай амжалтанууд тухай, мүн тэдэнэрэй ажалда байһан дутуу дунданууд тэмдэглэгдэбэ.

Даажа байһан хонин бүриһөө 3 килограмм 760 грамм ноoһо хайшалһан хонишод М. Очирова, Пурбо болон Гуро Гумпыловтанда колхозой правлениин, партийна эхин организациин зүгһөө шан барюулагдаба.

М. Очиров.

Түмэрзамшадай үдэртэ зорюулагдаһан эстафетэ

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр ПВЗ-гэй «Локомотив» гэжэ һайндуранай спортивна обществын физкультурнигууд түмэрзамшадай үдэртэ зорюулагдаһан эстафетэ хүнгэн атлетикээр үнгэргэбэ.

Эгээн түрүүлэн 100 метрын зайда ябагаар урилдаба. Энэ зайе 11,4 секунда соо гүйжэ ерэһэн В. А. Уланов эрэшүүлэй дундаһаа шалгарба. Тиихэдэ эхэнэрнүүдэй дундаһаа заводой арматурна цехын хүдэлмэришэн В. Шелуякина түрүү һуури эзэлһэн байна.

800 метртэ урилдаан болоо. Энээндэ эрэшүүл хабаадалсажа, спортсмен Георгий Терешев эгээ һайн үрэ дүн харуулаа. Эхэнэрнүүд 400 метртэ урилдаад, мүн лэ Шелуякина шалгарба.

Велосипедээр 10 километрын урилдаанда эрэшүүлшье, эхэнэрнүүдшье хабаадалсаа. Валерий Кожемякин эрэшүүлэй дундаһаа, Анна Конобеева эхэнэрнүүдэй дундаһаа шалгаржа гарабад.

Мүн волейбол сохилгоор мүрысөөн болобо. Эрэшүүлэй командануудай дундаһаа вагон хабсаралгын цехынхид, эхэнэрнүүдэй командануудай дундаһаа электроцехынхид илаһан байна.

Мотоциклаар элдэб маяг гаргажа гүйлгэлдөөн илангаяа һонирхолтой байгаа. Энэ зүйлэй спортоор инструментальна цехын түлөөлэгшэ В. Белоусов бүхы хаалтануудые да-

бажа, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Мүрысөөн бүхэли үдэр соо үргэлжэлөө.

Зураг дээрэ: 1. ябагаар урилдалга. 2. мотоциклээр трамплиин дээрэһээ һүрэжэ буулга. 3. волейболоор наадажа байна.

Л. Хайдуровай фототекст.

„Байгалай толон" журналай 3-дахи номер

Бурядай АССР-эй уранзохёолшодой союзай, Культурын министерствын «Байгалай толон» гэжэ литературно-уранһайханай, ниитэ-политическэ журналай ээлжээтэ 3-дахи номер бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараба.

Номерой түрүүшын хуудаһанда залуу уранзохёолшо Николай Дамдиновай «Карл Маркс» гэжэ шүлэг толилогдоо. Номерой удаадахи хуудаһануудта уранзохёолшо А. Бальбуровай «Бурят-Монголой 35 жэлэй ой» гэһэн статья, уранзохёолшо С. Метелицын «Комсомолшууд» гэһэн повестиин түгэсхэл, залуу уранзохёолшо А. Бадаевай гурбан шүлэг, Италиин ахамад уранзохёолшо—коммунист Джованни Джерманетто гэгшын богонихон хэдэн рассказууд, Яхадай поэт Виктор Алданский гэгшын «Хүлеэгдээгүй уулзалга», «Оймякон» гэһэн шүлэгүүд, уранзохёолшо Даширабдан Батожабайн «Төөригдэһэн хуби заяан» гэһэн романай нэгэдэхи бүлэг, уранзохёолшо Арсалан Жамбалоной хэдэн шүлэг, «Абай Гэсэрэй» наймадахи һалааһаа бүлэг, Ц. Дамдинжаповай «Зүб шиидхэбэри» гэһэн рассказ толилогдоо.

Публицистикын бүлэгтэ «Бурят-Монголой Арадай ажахын соведэй хүдэлмэри тухай», «Кубаниинхидай дүй дүршэл дэмжэн абая», «Бурят-Монголойнгоо эрдэни шулуугаар элдэб эдлэл бүтээе» гэһэн нүхэд П. Хантаевай, В. Сергеевэй, Г. Балзовскиин статьянууд оронхой.

«Хитад уранзохёолшодой һонин», «Критикэ ба библиографи», «Соёл культурын һонинууд» гэһэн материалнууд журналай энэ номерто толилогдобо.

Комбинадай түрүү хүдэлмэришэд

Эдэ үдэрнүүдтэ Улан-Удын мяхаконсервын комбинадта колхоз, совхозуудһаа эльгээгдэһэн үүсэлэгдэхэ малнууд һүрэг һүрэгөөрөө орожо байна. Тиимэһээ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэреэ бүри эршэдүүлэн, ерэһэн малнуудые удаан байлгалтагүй үүсэлхэ гэжэд, өөһэд хоорондоо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ.

Комбинадайхид мал үүсэлхэ сезоной эхилһэнһээ хойшо 5 үдэр соо графигһаа гадуур 3 миллион түхэригэй продукци гаргаба. Тиихэдэ желатинна цехынхид июль һарынгаа түсэбые 9 үдэрөөр уридшалан дүүргээ. Тиигэжэ ажалдаа амжалта туйлаһан цехтэ социалистическэ мүрысөөнэй дамжуулгын Улаан туг комбинадай дирекци, парторганизациин зүгһөө барюулагдаа юм. Тэрэшэлэн бусадшье цехүүд июль һарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, август һарын 15 хоногой түсэб дүүргэхэ дүтэлөө.

А. Шестаков.

ХИЛЫН СААНАҺАА

СЕПГ-гэй V съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ ГДР-тэ хэблэгдээ

БЕРЛИН, августын 5. (ТАСС). Германиин социалистическэ нэгэдэмэл партиин V съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ ном болгогдожо, олоор хэблэгдээ.

КНДР-эй правительственнэ делегаци Пекиндэ айлшалжа байна

ПЕКИН, августын 5. (ТАСС). КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй түрүүлэгшын орлогшо Ли Чжу-Ен түрүүтэй Корейн Арадай-Демократическа Республикын правительственнэ делегаци мүнөө Хитадта айлшалжа байна. Тус делегаци болон Хитадай Арадай Республикын правительствын түлөөлэгшэдэй хоорондо хоёр ороной экономическа холбоо харилсаае саашадань бэхижүүлхэ тухай асуудалаар августын 5-да Пекиндэ хэлсээн эхилбэ гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

Хани барисаанай хүүргэ

УЛАН-БАТОР, августын 5. (ТАСС). Улан-Баторта Дунда-Гол гэжэ мүрэн дээгүүр орон дотор эгээ томо хүүргэ баригдажа байна гэжэ МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ. 160 миллион түхэригэй туһаламжа ямаршье түлөөһэгүйгөөр Монголдо үзүүлхэ гэжэ арадай Хитад шиидхээд, энэ хүүргэ, мүн бусад олон барилгануудые мүнөө Монголдо хэжэ байна.

Тус хүүргын утань 370 гаран метр, үндэрынь 20 метр юм. Хүүргэ дээгүүр 4 автомобиль зэргэлээд гараха аргатай.

Хэдэхэ хүдэлмэриин 60 процентнь мүнөө дүүргэгдээ. Хүүргэ энэ жэлдэ барижа дүүргэгдэхэ.

Аюулгүйн Соведэй Түрүүлэгшэдэ ООН-эй дэргэдэ байдаг СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. А. Соболевой эльгээһэн бэшэг

НЬЮ-ЙОРК, августын 5. (ТАСС). Август һарада аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшээр һуужа байһан Гильом Жорж-Пико гэгшэдэ ООН-эй дэргэдэ байдаг СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ А. А. Соболев доро дурсагдаһан удхатай бэшэг эльгээгээ.

«1958 оной августын 5.

Хүндэтэ г-н түрүүлэгшэ,

Ливанһаа американска сэрэгүүдые, Иорданиһаа английска сэрэгүүдые гаргаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэхын тулада ООН-эй Генеральна Ассамблейн онсо яаралтай тусхай сесси зарлаха тухай Советскэ Союзай дурадхалые хаража үзэхэеэ Аюулгүйн Соведэй яаралтай заседани түргэнөөр зарлахые, г-н түрүүлэгшэ, Таниие Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай правительствын даалгабаряар гүйха байнаб.

Үнэн зүрхэнһөө хүндэлэгшэ

А. А. Соболев. ООН-эй дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ».

Германиин Федеративна Республика. Америкын сэрэгшэдэй Ливанда буруушааһан демонстраци араб студентнүүд Фрейбургдэ хээ. **Зураг дээрэ:** Америкын сэрэгэй булимтаран ороһые араб студентнүүд буруушаана» шэгтэй транспарант жагсаалда хабаадагшад абажа ябана.

ДПА агентствын

Ирагай Республикын премьер-министрын орлогшын мэдүүлгэ

БАГДАД, августын 5. (ТАСС). Ирагай Республикын хүтэлбэрилэгшэд орон соогуураа ябажа, олон зоной хабаадаһан митингнүүдтэ үгэ хэлэнэ. Оронойнгоо экономикые яажа саашадань хүгжөөхэ, арад зоной ажабайдалые яажа һайжаруулха тухайгаа эдэнэр хөөрэбэ. Мүн тэдэнэр оронойнгоо ябуулха гадаадын политикада тогтожо хэлэнэ.

Ирагай Республикын премьер-министрын орлогшо Абдель Салям Ареф гэгшэ Кербел болон [...] гэжэ газарта эмхидхэгдэһэн митинг дээрэ августын 4-дэ үгэ[...]дээ иигэжэ мэдүүлбэ: «Бид[...]галан тайбанаар ажаһууха [...]тэйбди. Хэнэйшье эзэмдэлгэ[...]гай арад энээнһээ хойшо о[...]рагүй. Арад зоноо бэеэ [...] байдалтай болгохын тулада доторoo национальна соци[...]ческэ хубилалта бэелүүлхэ манай революциин гол [...] мүн».

Ирагай гүрэнэй аппарадые сэбэрлэхэ тухай хуули

БАГДАД, августын 5. (ТАСС) Ирагай гүрэнэй аппарадые сэбэрлэхэ тухай хуули Ирагай Республикада толилогдоо. «Олониитэдэ аюултай» хүнүүдые хүтэлбэрилхы тушаалһаа гаргахын тулада тиимэ хуули абтаа юм. Аюулгүйе хангаха управлениин политическэ таһагай начальник Ат-Тияхом, энэ управлениин [...]мэрилэгшэд, тэрэшэлэн га[...] хэрэгүүдэй, гэгээрэлэй, нии[...]дэлмэриин болон харилсаа [...]ной министерствонуудэй хэ[...] тэлбэрилхы хүдэлмэрилэгш[...]шаалһаа гаргагдахань.

Ливанда ошоод байһан ООН-эй ажаглагшадай го[...]

КАИР, августын 5. (ТАСС). Хилэ шадарай газар дээгүүр Америкын самолёдууд саг үргэлжэ ниидэнэ гэһэн гомдол Ливанда ошоод байһан ООН-эй ажаглагшад Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дованида оруулаа.

Америкын самолёдуудай ниидэжэ байхада, Ливанай сахихань бэрхэтэй гэжэ [...] ажаглагшад тоолоно.

Ливанай шэнэ президентын мэдүүлгэ

БЕЙРУТ, августын 5. (ТАСС). Ливанай шэнэ президент Фуад Шехаб гэгшын мэдүүлгые Ливанай хэблэл толилбо.

Президент Шехаб Ливанай үмэнэ байһан зорилгонууд тухай, ороной национальна нэгэдэлые һэргээхэ шухала тухай мэдүүлгэ соогоо хэлээ. Тон түрүүн бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудһаа эгээл шухалань юуб гэхэдэ, Ливанай газар дээрэһээ гадаадын сэрэг гаргагдаха ёһотой гэжэ Шехаб хэлээ.

Ливанайхидые хоорондонь адли тэгшэ эрхэтэй болгохо, ахадүү Араб оронуудтай үнэн зүрхэнэй харилсаа тогтоохо, мүн гадаадын [...]нуудтай хани барисаатай [...] гээшэ манай эхэ орондо [...] тайбан байдал олгохо эрхэ [...] болоно гэжэ Шехаб мэ[...] Иимэ политика ябуулбал, [...] оронуудай дунда, бүхы [...] оронуудай дунда Ливан [...] һуури эзэлхэ байна.

Ливанай хэрэгтэ би ходо[...]сэхэ байхаб, бүхы ливана[...] хоорондо ямаршье илгаа [...] гүйгөөр, тэдэнэй аша туһа[...] хэхэб гэжэ Шехаб үгынгөө [...] хэлдэ хэлээ.

Америкын буу зэбсэг Ливанда асарагдана

НЬЮ-ЙОРК, августын 5. (ТАСС). Америкын сэрэгэй командовани «Комет» гэжэ ашаанай суднаһаа 75 танк Ливанда буулгажа эхилээ. «Ливанда юрэ бусын аажам байдалай тогтоод байхада, энэ ехэ зэбсэг асарагдаба. Һүүлэй 24 часай туршада буһалгаашад буудалгаяа зогсоогоо. Тиихэдэ Америкын сэрэгшэдые снайпернуудшье буудаагүй бшуу. Тиимэһээ ямаршье добтолгодо ортоогүй зэбсэгтэ хүсэ[...] иимэ олон танк асаржа [...] ушар Ливанай хүн зониие [...] тэды гайхуулба,—гэжэ «Нью[...] таймс» газетын корресп[...] Лоуренс бэшэнэ.

«Комет» судһаһаа Бейруд[...] портдо сэрэгэй 300 машина гагдаа гэжэ корреспондент [...]сэнэ.

Бразилиин студентнэр Даллессые шоо үзэжэ уг[...]

НЬЮ-ЙОРК, августын 5. (ТАСС) США-гэй гүрэнэй секретарь Даллесай августын 4-дэ Рио-де-Жанейро ерэхэдэнь, Бразилиин студентнэр тэрэниие эшхэрэлгээр угтаа гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Рио-де-Жанейрэһээ мэдээсэнэ. Америкэдэ эсэргүү жагсаал студентнэрэй зүгһөө хэхэ ябадал Бразилида хоригдонхой юм. Тиимэһээ США-гэй гүрэнэй секретариин эндэ ерэһые буруушаахын тулада студентнэр Бразилии[...]дентнэрэй национальна союза[...]шанда суглараа.

«Даллесай һуугаад ябаһан машина энэ байшангай хажу[...] сахилгаан түргөөр үнгэрөөд, [...]рикын элшэн сайдай һуудаг [...]шан руу ошоо. Студентнэрэй[...]зай байшан хара бүдөөр бү[...]дэнхэй байба. Тэрэнэй гол ду[...] «Даллес, гэртээ тонило» гэжэ[...]моор бэшээтэй байгаа.

Америкын сэрэг ФРГ-һээ Дүтын Зүүн зүг руу абаашагдажал байна

БОНН, августын 5. (ТАСС). Августын 3-да Ливанда бууһан Америкын сэрэг ФРГ-һээ асарагдаһан байгаа гэжэ Баруун Германиин газетэ мэдээсэнэ. Баруун Германида байрлаһан Америкын долоодохи армиин 35-дахи танкова ба[...]ной 2200 солдат, офицернүүд[...] хэдэ Баруун Германиһаа [...] Зүүн зүг руу асарагдаһан [...] Мүн эдэнтэй хамта Америк[...] танк Бейрут асарагдаа.

Иордани айхабтар ехэ түрмэ шэнги болонхой

КАИР, августын 5. (ТАСС). Англиин сэрэгэй Иорданида ороһые буруушааһан Иорданиин хүнүүд улам хатуугаар хэһээгдэнэ гэжэ «Аль-Ахбар» газетэ мэдээсэнэ. Хүнүүдэй багаханааршье һэжэглэгдээ һаань, тэдэниие түрмэдэ хаана. Иорданиин армиин хэдэн зуун офицернүүд, һурагшад, студентнэр ту[...]данхай. Мүнөө хэтэрхэдээ ба[...] гүрэнүүдтэшье Иорданиис «а[...]тар ехэ түрмэ» гэжэ нэрлэдэ[...] лонхой гээд газетэ тэмдэглэнэ.

ЯШПАЛ

Уйдаха гашуудаха эрхэ

«Хүндэ хүшэр ажал, зоболон ядаралта байдал тухай энэ рассказые советскэ арадта хандуулнам. Советскэ арад хадаа зоболон ядаралые үгы хэжэ болохо гэжэ эрхим жэшээ харуулаа юм»—гэжэ Энэдхэгэй уранзохёолшо Яшпал «Уйдаха гашуудаха эрхэ» гэһэн рассказдаа оролто болгон бэшээ һэн.

Уранзохёолшо Яшпал үгытэйшүүл болон баяшуулай ондо ондоо эрхэтэй, ажабайдалтай байһые харуулна. «Өөрынгөө рассказ соо Энэдхэгэй уранзохёолшо арадай ажабайдалые үнэн зүбөөр харуулжа шадаа»,—гэжэ мэдээжэ советскэ уранзохёолшо Николай Тихонов бэшэһэн юм.

Үмдэжэ ябаһан хубсаһаарни энэ ямар шадалай хүн бэ, обществодо ямар эрхэ байдалтайб гэжэ мэдэдэг. Муу хубсаһатай хүндэ орохо газар үсөөн. Һайн хубсаһатай һаа, элдэб олон үүдээр орохо, гараха эрхэтэйш.

Харин заримдаа үгытэйшүүлтэй зохидоор хөөрэлдэжэ, һаналынь мэдэхэ гэхэдэ, һайн хубсаһан һаад болодог, хөөрэлдэхэ аргагүй байдаг. Саарһаар хэһэн наадан-хайн газарта сэхэ бууха гэхэдэ, һалхинай һаад хэдэгтэл, заримдаа хубсаһан шамһаа доодо шатын хүнүүдэй найдал олохо гэхэдэ, һаад ушаруулдаг.

Базаарай талмайн дунда хүл дээрээ үндыхэдөөд, нэгэ хүгшэн һуужа байба. Тэрэнэй сэхэ урда корзинка, газар дээрэ хүсэд эдеэшэһэн дыни табяатай. Мэдэхэдэ, тэрэ дыни худалдагдахаар хараалагдана аа гү. Теэд худалдан абагшадай нэгэншье хүгшэндэ дүтэ ошожо, дыниинь абанагүй. Юуб гэхэдэ, хүгшэн тархияа үбдэгтөө няагаад, уйдхартайгаар бархиржа һууна.

Тээ дүтэхэнэ байгаашад хүгшэн руу гэтэн хараад, тэрээндэ дээрэлхэн ёһорхонод. Хүгшэн эхэнэрэй уйдхартай нёлбоһо адхан байхада, би муудаад, зүрхөө хүдэлгөөд абааб. Уйлаһыень яажа мэдэхэ байгаабиб? Хүгшэниие хайрлажа, тэрээндэ дүтэлхэ гэхэдэм, минии үмдэжэ ябаһан хубсаһан һаад хэбэ.

—Хүн элдэбээр аашалдаг гээшэ ха даа, энэ хүгшэнэй хүбүүн үсэгэлдэр наһа бараа, харин эшэхэеэ мэдэхэгүй энэ эхэнэр дыни наймаалхаа ерээд байнал,—гэжэ шулһээ һайруулһан хүн хэлэбэ. Тиихэдэнь ондоо нэгэ хүн иигэжэ хэлэбэ:—Нүгэлтэй һаань, бурхан хэһээхэ.

Шэхээ ухашалан, тээ саада тээ байгша нэгэн нэмээбэ:—Эдээндэ үхэл гэжэ юуб: Эдэ гахайнуудтал адли. Эдеэл һаа—дүүрээ, гэдэһээ дүүргээл һаа—болоо: Хилээмэнэй бутархайн түлөө үхэхэ зон лэ. Эдэнэршни хүбүүд басагадаа, һамгадаа, үнгэрхэдөө бурхадаа хилээмэнэй бутархайгаар андалдахал.

Хүршэ наймаашан хөөрэлдөөндэ оролсон иигэжэ хэлэбэ:—Хүнэй үхэһэн үхөөгүйнь тэдэндэ хамаагүй байг лэ, теэд бултанай хүндэлдэг ёһо заншал тухай бодохо ёһотой ха юм. Хэрбээ ехэ хүнэй нүгшэхэдэ, 13 хоног гашуудал ёһолол сахидаг байһые булта мэдэхэ. Иимэ болзорые эбдэһэн хүн гэмдэ орожо, хэһээгдэхэ юм. Энэ хүгшэн дыниеэ худалдажа, хашалгүй һуунал. Наймаанай газарта хэдэн мянган хүн ерэнэ ха юм. Харин энэ хүгшэнэй гэртэ үхэл срээ, хүгшэниие бузартай хүн гэжэ хэншье мэдэнэгүй. Юушье һэжэглэнгүй, хэн нэгэн дыниень худалдажа абахал. Энээниие иигээд орхижо болохогүй...

Тэндэ байгшадтай хөөрэлдэн, хүгшэн тухай үшөө нэгэ бага юумэ мэдэжэ абабаб. Хүгшэн 23 наһатай хүбүүнтээ, тэрэнэй һамгантай, 2 багахан үхибүүдтэйнь ажаһуудаг байгаа. Городой хажуу талада байһан тон багахан зурагар газар тэдэниие тэдхэжэ байһан юм. Жэлдээ хэдэ дахин тэрэ газархандаа овощь, жэмэс тарижа, тэдэнээ худалдажа, хоолойгоо тэжээдэг һэн. Хүбүүнэйнгээ дынеэр дүүрэн корзина базаарта асархадань, эжынь худалдажа ородог бэлэй. Хүбүүн өөрөө бусажа, тарилгынгаа багахан газарта ажалладаг һэн.

Хоёр хоногой саада тээ, үүр сайха багта залуу хүбүүн хүсэд эдеэшэжэ болоһон дыни суглуулжа байтараа, хүйтэн шиигтэй газар дээрэ орёолдоод хэбтэһэн могойе гэшхэжэрхиһэн юм. Энэнэйнь түлөө могой тэрэниие хэһээгээ.

Мэдээтэ мэдээгүй эхэнь мэдэлшэдэ гүйжэ ошобо. Мэдэлшэ могойн бурханиие туһалыш гэжэ байжа дуудаба, бүхы арга мэхэеэ гаргаба. Гэртэхи ороо һо талхан бүхыдөө үргэлдэ ошоо. Эхэ, һамга, үхибүүдынь шууяатайгаар бархиралдан, наһа баража байгшын бэедэ няалдана, харин тэрэнь ами ороногүй. Хүбүүнэй бэе могойн хоронһоо харалшаба.

Амиды хүнүүдэй нюсэгөөр ябахадань болохо, харин үхэһэн хүндэ хушалта хэрэгтэй. Энэ хушалтые шэнэ бүдөөр хэхэ байгаа. Хүгшэн өөртөө байһан зэд гоёлто, бусад хэрэгтэ хэрэггүй юумэнүүдээ худалдаба. Бии байһан багахан эдеэ хоол, мүнгэ зөөринь бүхыдөө хүдөөлүүлгэдэ, бурханай үргэлдэ гараба. Гэрэй зээн наһа бараба.

Үглөөдэрынь үншэрһэн үхибүүд бархиралдажа эхилбэ.—Тэдэ эдеэлхээ һанашоо. Нэгэ нэгэ дыни үхибүүдтэ үгөөд, хүгшэн тэдэниие һамааруулна. Теэд бэриеэ дынеэр һамааруулжа хүгшэн шадахагүй байшоо: бэринь халуунтай болоод, шэшэржэ оробо. Мүнөө гэртэнь эрэ хүнэй үгы болоод байхада, хэншье мүнгэ урьһалхаяа арсаба. Хүгшэн нюдэнэйнгөө нёлбоһо аршаад, үшөө хүбүүнэйнгээ амиды байхада хамта суглуулһан дыниеэ корзина соо хэжэд, базаар руу ошобо. Ондоо арга үгы байгаа. Хүгшэн ехэл зүрхэлжэ, наймаанай газарта ошоһон юм. Теэд олон зониие харамсаараа бэеэ барижа шадабагүй, тархияа үбдэгтөө няагаад уйлажа оробо: тэрэнэй хүбүүн үсэгэлдэр хада наһа бараа, тиихэдэ хүгшэн мүнөөдэр дыни наймаалхаяа базаарта ошоо.—Үнэхөөрөө шулуун зүрхэн даа!

Энэ хүгшэнэй уйдан гашуудажа байхада, би ондоо, хүршэ хүгшэн эхын уйдхар гашуудал һанаад орхибоб. Тэрэ хүгшэнэй хүбүүн нёдондо үбэл үхэһэн юм. Энээнһээ боложо, хүгшэн эхэ гурбан һара соо шэрээһээ бодоогүй һэн. Хүгшэниие номгоруулха аргагүй бэлэй, тэрэ таһаралгүй нёлбоһоёо адхажа байгаа һэн. Энэ эхые хоёр доктор һахижа, харууһалжа байгаа, бүхы город зобоһон эхые хайрлажа байгаа бэлэй...

Муу байдалда орожо, бодолдо хатаһан хүн түргэнөөр алхалан ябадаг. Би гэр тээшээ яаралтай ошобоб. Нэгэ бодол намайе дахаад һаланагүй. Уйдаха гашуудахыншье тула мүнгэн зөөри, сүлөө саг хэрэгтэй юм байна,—гэһэн бодол намайе ээлээд һаланагүй. Уйдаха гашуудахашье эрхэ — баяшуулай эрхэ юм байна.

Ш. Чимитдоржиев оршуулба.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00811. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 316